

Deputatio ca-
merarii execu-
toris dietae
constitutionis.

quaecumque suos plenarios ac debitos ef-
fectus sortiri cupientes, dilecto filio nostro
Vitellotio, S. Mariae in Via-Lata diacono
cardinali Vitellio nuncupato, nostro ac
eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cam-
merario, per apostolica scripta mandamus
quatenus, in virtute sanctae obedientiae,
ipse, etiam ultra ordinariam sui camera-
riatus officii facultatem, per se vel alium seu
alios, literas praedictas ac in eis contenta
quaecumque, ubi et quando opus fuerit,
solemniter publicans, faciat auctoritate no-
stra executioni debitae demandari, illaque
firmiter et inconcusse observari. Non per-
mittens Sedem et Camera praefatas ac
pro eis agentes quoscumque, contra litera-
rum earumdem tenorem, indebite mole-
stari. Contradictores quoslibet et rebelles,
literisque praedictis contravenientes, etiam
contra eos manu regia ac simpliciter et
de plano, ac sine strepitu et figura iudi-
cii, solaque reiveritate inspecta, procedens,
per censuras et poenas ecclesiasticas, ac
etiam pecuniarias, eius arbitrio infligendas,
moderandas et applicandas, omni et qua-
cumque appellatione et reclamazione re-
mota, compescendo.

Derogatio con-
trariorum.

§ 2. Non obstantibus de una et duabus,
non tamen tribus dietis, aliisque constitu-
tionibus et ordinationibus apostolicis ce-
terisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura
sufficit.

§ 3. Volumus autem quod praesentis
nostri motus proprii sola signatura, etiam,
si videbitur, absque aliqua illius registra-
tura, sufficiat, et ubique fidem faciat, in
iudicio et extra, quacumque regula seu
constitutione apostolica contraria non ob-
stante.

Placet, motu proprio. I.

PIUS V

PAPA CCXXVII

Anno Domini MDLXVI.

Pius quintus, Alexandrinus, de Ghisileriiis,
frater Michael antea dictus, Ordinis San-
cti Dominici, presbyter cardinalis tituli
S. Mariae supra Minervam, creatus sep-
timo idus ianuarii, coronatus xvi kalen-
das februarii MDLXVI, creavit cardinales XXI;
vixit annos VI, menses III, dies XXIII;
obiit kalendis maii, anno MDLXXII; sepul-
tus fuit in basilica S. Petri; postea a Sixto
quinto ad sacram aedem S. Mariae Maioris,
in sacellum ad Praesepe constructum,
translatus fuit. Vacavit sedes dies XI.

I.

Quod cardinalibus congregationis sanctis-
simae Inquisitionis officiales omnes pa-
reant; et quoscumque pro aliis delictis
carceratos et ad dictum officium Inquisi-
tionis delatos, ad eosdem cardinales re-
mittant, aliorum criminum cognitione
suspensa.

Sanctissimus D. N. D. Pius divina providentia
Papa quintus.

§ 1. Statuit, decrevit¹ ac mandavit, ut
negocia fidei omnibus et singulis aliis
praeferantur, cum fides sit substantia et
fundamentum christianae religionis, om-
nibus et singulis almae Urbis eiusque
districtus gubernatori, senatori, vica-
rio, Camerae Apostolicae auditori et qui-
buscumque aliis legatis, vice-legatis, gu-
bernatoribus provinciarum et terrarum
Suae Sanctitati et sanctae Romanae Ec-
clesiae mediate et immediate subiecta-
rum, ac eorum locatinentibus, officia-
libus, barisellis et aliis ministris, necnon
aliis locorum ordinariis, ceterisque ma-

Omnes offi-
ciales obediant
inquisitor. ge-
neralibus.

¹ Cherub. addit ordinavit (R. T.).

Reges et prin-
cipes faveant
eisdem.

Carcerati pro
aliis causis, si de
haeresi inquisi-
tantur, trans-
mittantur ad in-
quisitores.

gistratibus et officialibus ac cuiusvis con-
ditionis et status hominibus, in omnibus
et singulis terris, oppidis et civitatibus ac
in tota republica christiana existentibus,
sub excommunicationis latae sententiae,
ac indignationis Suae Sanctitatis et aliis
arbitrio Suae Sanctitatis et illustrissimo-
rum et reverendissimorum dominorum
cardinalium inquisitorum generalium im-
ponendis et exequendis poenis, ut eisdem
cardinalibus inquisitoribus, ac eorum
praeceptis et mandatis, in quibuscumque
officium sanctae Inquisitionis concernen-
tibus, pareant et obediant.

§ 2. Reges vero, duces, comites, baro-
nes et quosvis alios principes saeculares
in Dei nomine rogavit ut eisdem cardi-
nalibus inquisitoribus eorumque officia-
libus faveant, auxiliumque praebeant et
a suis magistratibus subditis auxilium
praeberi faciant in negotiis ad dictum of-
ficium spectantibus.

§ 3. Necnon carceratos quoscumque,
pro quibusvis delictis et debitis, etiam
atrocibus, apud dictum Inquisitionis offi-
cium quomodolibet delatos vel denuncia-
tos, suspensa aliorum criminum inferio-
rum cognitione, ad eosdem cardinales et
Inquisitionis carceres, ibidemque ad cri-
minis haeresis totaliter cognitionem et
expeditionem retinendos, et postea ad eos-
dem officiales, pro aliorum criminum ex-
peditione, remittendos, sine mora trans-
mittant.

II.

Quod beneficia curata in alma Urbe eius-
que districtu, praevio examine cardi-
nalis vicarii Romani Pontificis, con-
ferantur.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cupientes ut beneficia ecclesiastica
curam animarum habentia, maxime in

hac alma Urbe nostra, quae totius mundi
caput existit, et a qua ceterae exemplum
capere debent, personis dignis et habili-
bus, quae in loco residere, ac curam per
se ipsos exercere valeant, iuxta sacrorum
canonum decreta, ac examinatis et ad ea
obtinenda idoneis et habilibus per exa-
minatores ad id, iuxta novissime oecume-
nici Concilii Tridentini decreta, deputatos,
reperitis et approbatis, conferantur.

Ut beneficia
ecclesiasti. cu-
rata in Urbe et
obus districtu
idoneis perso-
nis conferan-
tur.

§ 2. Tenore praesentium statuimus
atque decernimus quod, occurrente vaca-
tione, tam per obitum quam per resigna-
tionem aut alias quomodolibet, benefi-
ciorum ecclesiasticorum curam, ut prae-
fertur, animarum habentium, in eadem
Urbe nostra eiusque districtu, nulli de
eisdem provideatur, aut illa conferantur,
aut ad ea instituantur, eligantur, aut alias
quovis modo disponatur de eis, per quos-
vis ordinarios collatores, etiam sanctae
Romanae Ecclesiae cardinales, ad quos,
etiam ratione titularum suorum, collatio,
institutio aut quaevis alia dispositio spe-
ctat et pertinet, nisi is, cui provisio, col-
latio, institutio, electio aut quaelibet alia
dispositio in personam illius facienda sit,
per dilectum filium nostrum Iacobum, ti-
tuli Sanctae Mariae in Cosmedin presby-
terum cardinalem, de Sabellis nuncupa-
tum, nostrum in dicta alma Urbe eiusque
districtu vicarium generalem, praevio exa-
mine, per examinatores ad hoc deputatos
idoneus et habilis repertus et approbatus
fuerit.

Statuit hic
Pontifex quod
personae, qui-
bus beneficia
curata confe-
randa sunt, ab
eius vicario ex-
aminantur et
approbentur.

§ 3. Provisiones, collationes, institutio-
nes et quasvis alias dispositiones aliter
factas quibusvis personis, nullas, invali-
das, nulliusque roboris vel momenti, ac
nullum titulum, etiam coloratum, possi-
dendi eis tribuere, sed beneficia praefata
adhuc, ut praefertur, vacare, et per nos
vel alios, ad quos illorum collatio spectat,
personis dignis et habilibus conferri, et
de eis disponi posse. Non obstantibus pro-

Collationesque
aliter factae
nullae sint

visionibus, collationibus et institutionibus, electionibus et aliis dispositionibus factis; sicque per quoscumque iudices etc., sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc.

Quibuscumque non obstantib.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quibuscumque, quibusvis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, concessis et innovatis, ac indultis et literis apostolicis sub quibuscumque verborum et tenorum formis, latissime extendendis, quibus omnibus etc., illorum tenores etc. habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis et consuetis.

Placet, motu proprio. M.

III.

Renovatio declarationis Pii PP. IV qua cavetur ne castra et loca comitatus Venayssini locentur, infeudentur, aut alio quovis titulo a sancta Romana Ecclesia alienentur 1.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Proemium.

Aequum reputamus et rationi consonum ut ea, quae de Romani Pontificis gratia processerunt, licet, eius superveniente obitu, literae apostolicae super illis confectae non fuerint, suum consequantur effectum.

Comitatus Venayssinus multa patitur ab Ugonottis.

§ 1. Dudum siquidem cum, sicut felicis recordationis Pio Papae quarto, praedecessori nostro, ex dilectorum filiorum nobilis viri Pauli de Thezano, domini in temporalibus de Metameis, qui etiam condominus in temporalibus Venasce et Sancti Desiderii locorum Carpentoraetensis dioecesis erat, et Syffridi Guillelmi, civis

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Carpentoraetensis, legum doctoris procuratoris generalis, dilectorum filiorum trium statuum comitatus nostri Venayssini oratorum, ea de causa a praefatis statibus ad ipsum praedecessorem, Sedemque Apostolicam specialiter transmissorum, relatione satis innotuerat, dilecti filii nostri incolae et abitatores dicti comitatus, nostri tunc praedecessoris Sedisque praedictorum subditi, in eo diutino haereticorum Ugonottorum nuncupatorum bello, in quo ipsi perfidi homines maiorem partem illius patriae igne ferroque inhumaniter devastaverant et ad magnam paupertatem inopiamque redegerant, ultra incendia et sacrilegia oppidorum, villarum, domorum et sacrarum aedium, ingens damnum, ad extimationem summae sexcentorum millium scutorum auri, perpessi fuerant, ac expensas gravissimas, tam in pecunia numerata, quam cibariis et alimentis ipsius praedecessoris militibus per eos exhibitis ad summam aliorum ducentorum millium scutorum similium, pro sacrosanctae fidei et Sedis patriaeque defensione, libenter subierant, et non solum fortunas suas, sed etiam proprium sanguinem vitamque illi operi sanctissimo promptissime exposuerant.

Alimenta, ceteraque praebet exercitui pontifici.

§ 2. Idem praedecessor, cuius iniuncti sibi officii debitum indubitanter exigebat ut inter omnes suos et Ecclesiae Romanae subditos, illos potissimum, uti devotos piissimosque filios, amplexaretur, qui pro ipsius Ecclesiae, atque adeo catholicae fidei suaeque patriae defensione clarum virtutis et fidelitatis suae specimen exhibentes, non solum opes et operam reipublicae graviter impenderant, sed etiam adversus armatos impiae gentis exercitus in acie forfiter dimicantes, ultimum vitae discrimen intrepidi subierant; et ne tam fidos Ecclesiae vassallos unquam ab eius amplexu dominioque divelli contingeret, providentiae suae ministerio libenter ca-

Hisco de causis Pius IV declaravit huiusmodi comitatum eiusque terras et castra nulli esse infeudanda, locanda etc. alioque modo a S. R. E. alienanda cum omnibus clausulis, derogationibus, decreto irritantibus etc.

veret, eosdem vassallos ac subditos et populum universum dicti comitatus, qui etiam per eosdem Paulum et Syffridum oratores suos dicto praedecessori immortales, pro paterna charitate et sollicitudine defensioneque illorum per ipsum praedecessorem benigniter suscepta, gratias egerant, dignos esse censens quos in tot calamitatum damnorumque perpessorum recompensam aliquibus specialibus favoribus et gratiis prosequeretur, ipsos tres status eorumque singulos a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolvens et absolutos fore censens, motu proprio, non ad ipsorum trium statuum vel alicuius pro eis eidem praedecessori super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate, ex certa scientia sua, sub datum videlicet sexto kalendas decembris, pontificatus sui anno sexto, tam de Paternis, alias Pernes, praedictae dioecesis, quod cum praeteritis mensibus dictus praedecessor dilecto filio nobili viro Balthassari Rangonio, marchioni Lonzani et Savignani, in laborum et servitiorum praedecessori et Sedi praedictae in dicto bello strenue impensorum recompensam, ad eius vitam in feudum nobile vel alias concessisset, eius concessionem huiusmodi dudum apostolica auctoritate revocaverat, cassaverat et annullaverat, quam insulae Valciaci, Malancene, Murmurionis Falconis, Villae de Montillis, Interaquarum, Pontissorgiae, Caderossiae, Gueiranae, Segureti, Sableti, Menerbiae, Boviliarum, Lavearum, Avisani Marnassi, Abelenae Grilhonio, Sanctae Caeciliae Paludis Gardepariolis, omniaque et singula alia oppida, terrae et loca comitatus praedicti, quae tunc praedecessori Sedique praefa-

Bull. Rom. Vol. VII.

54

lis immediate suberant, imposterum per ipsum praedecessorem vel alium seu alios Romanos Pontifices successores suos, dictamque Sedem, ex quacumque, etiam necessaria et ipsi Sedi utilissima, causa nullatenus infeudari, vel alio quocumque titulo, etiam ad breve tempus, alienari possent, eadem auctoritate perpetuo statuit et ordinavit; ac statutum et ordinationem praedicta, literasque desuper conficiendas nullo unquam tempore, quovis quacumque colore vel ingenio, aut etiam enormis vel enormissimae laesionis seu recompensae servitiorum vel obsequiorum praedecessori et Sedi praedictis impensorum huiusmodi, aut alio praetextu, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis suae defectu notari vel alias quoquo modo impugnari posse, nec sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, derogationibus, limitationibus vel aliis contrariis dispositionibus similium gratiarum; etiam per praedecessorem et Sedem praefatos, vel eius legatos, ex quavis causa, quantumlibet iustissima, etiam consistorialiter pro tempore emanatis comprehendendi, sed semper ab illis excepta, et quoties illae emanarent, toties in pristinum statum restituta et de novo, etiam sub data per ipsos tres status eligenda, concessa fore; et ad hoc ut praemissa revocari vel illis derogari aut aliter praedictari nequiret, illa literasque desuper conficiendas vim perpetuae et inviolabilis legis, ac validi et efficacis contractus inter praedecessorem ac Sedem praedictas et Cameram Apostolicam ex una, necnon ipsos tres status partibus ex altera desuper, etiam de fratrum consilio, solemniter stipulati et hinc inde iurati habere; ipsosque tres status seu eorum quempiam ad aliquam praemissorum, de quibus etiam dictus praedecessor sibi satis constare attestatus est verificationem aliamve probationem non teneri, sed in his huic suae

attestationi, in iudicio et extra, standum esse, eamque plenariam ubique fidem facere; sicque et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales atque legatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi auctoritate et facultate, iudicari, diffiniri et interpretari debere; ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decrevit. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis pro tempore existentibus legato et vicelegato praedictis ac aliis quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et efficacissimis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie ac alias, quomodolibet, etiam per eundem praedecessorem, etiam motu et scientia similibus, quacumque consideratione, ac etiam regum, reginarum, ducum et aliorum principum contemplatione concessis, ac pluries approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad id servanda foret, idem praedecessor illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ea vice dumtaxat, specialiter et expresse motu pari derogavit, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 3. Ne autem de absoluteione, statuto,

ordinatione, attestatione, decreto et derogatione praemissis, pro eo quod super illis ipsius praedecessoris, eius superveniente obitu, literae confectae non fuerunt, valeat quomodolibet haesitari, ipsique tres status illorum frustrentur effectu, volumus et similiter apostolica auctoritate decernimus quod absoluteio, statutum, ordinatio, decretum et derogatio praedecessoris huiusmodi perinde, a dicto die sexto kalendas decembris, suum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius praedecessoris literae, sub eisdem diei data, confectae fuissent, prout superius enarratur; quodque praesentes literae, ad probandum plene absoluteionem, statutum, ordinationem, attestationem, decretum et derogationem praedicta, ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur.

§ 4. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Carpentoractensi et Aptensi episcopis, ac dilecto filio officiali Arelatensi per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte ipsorum trium statuum vel alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra, illos statuto, ordinatione, attestatione, decreto et derogatione praefatis, iuxta praemissorum continentiam et tenorem, pacifice frui et gaudere, non permittentes eos vel eorum aliquos desuper, per quoscumque contra praemissa seu eorum aliquod quomodolibet indebite molestari, perturbari vel inquietari. Contradictores ac molestatores quoslibet et rebelles ac in praemissis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super iis habendis servatis processibus, sen-

Sed cum literae apostolicae desuper expeditae non fuerint, Pius V praesentii supplet declaratione;

Deputat exequutores huiusmodi constitutionis;

tentias, censuras et poenas praedictas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus piaae memoriae Bonifacii Papae octavi, etiam praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel alii vices suas committere praesumant; et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, et aliis apostolicis constitutionibus, ceterisque supradictis; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto¹, sextodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 17 ianuarii 1566, pontif. anno I.

IV.

Praesentandi facultatem ad ecclesias et monasteria aliaque beneficia ecclesiastica consistorialia, nisi de consensu duarum partium sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, concedi minime posse decernit².

Pius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Pro debito iustitiae, quam Romanus Pontifex unicuique ministrare tenetur,

¹ Legendum sexto (R. T.).

² Ex Regest. in Archiv. Vatic.

expedit ea, quae a praedecessoribus suis, ad commune bonum felixque regimen sanctae Romanae Ecclesiae, solemniter facta sunt, idoneis temporibus promulgare, ut inde, perspecta facti evidentia, certius ex rebus iudicium desumatur.

§ 1. Cum igitur Apostolica Sede, per obitum felicitis recordationis Pauli Papae quarti, pastore carente, piaae memoriae Pius etiam Papa quartus, praedecessor noster, tunc tituli S. Stephani in Coelio Monte presbyter cardinalis, in conclavi, in quo ille ad summi apostolatus apicem assumptus fuit, inter alia pacta capitulis distincta, quibus ipse et reliqui omnes cardinales, in quorum numerum tunc eramus, maturo consilio subscripserant, quaeque postmodum idem Pius praedecessor sic assumptus pure, simpliciter ac bona fide ad literam observare et adimplere solemniter promiserat et iuraverat, hoc quoque speciale statuerit, nemini unquam concessuram facultatem praesentandi ad ecclesias cathedrales seu monasteria aliaque beneficia consistorialia, nisi de consensu duarum partium doctorum cardinalium, per modum secretum; quidquid secus per ipsum et alios quoscumque, scienter vel ignoranter, contingeret attentari, irritum et inane decernendo.

§ 2. Nos, ut statutum et decretum pariterque votum, promissio et iuramentum huiusmodi amplius innotescant, ac per caurium ambiguitates facilius explicentur, etiam praesentibus literis proponenda diximus.

§ 3. Volentes et apostolica auctoritate decernentes quod eadem praesentes literae ad probandum plene, in iudicio et extra, illud statutum et decretum praedecessoris huiusmodi sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur.

§ 4. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Mortuo Paulo IV. cardinalibus nonnulla pacta formant et subscribunt.

Inter ceterum conventum fuit, nemini dandam facultatem nominandi ad beneficia, ecclesias cathedrales et monasteria consistorialia, nisi de consensu duarum partium cardinalium.

Idem praesentibus firmat Pius V.

Praesentes literae plenam fidem faciunt.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto 1, quartodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 19 ianuarii 1866, pontif. anno I.

V.

Bannitos aliosque delinquentes ex regno Neapolitano ad Ecclesiae Romanae Statum confugientes, et e contra subditos Ecclesiae ad praefatum regnum declinantes, capiendos puniendosque fore declarat 2.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Proemium.

Romanus Pontifex, in supremo iustitiae throno, divina disponente clementia, constitutus, inter multiplices sollicitudinis curas, quibus assidue premitur, suae vigilantiae studium circa ea adhibet potissimum, per quae Statum ac ditionem ecclesiasticam facinorosis ac scelestis hominibus purgatum reddat, subditique sui, ac sanctae Romanae Ecclesiae devoti et peculiare filii, ceterique omnes christifideles in eo pro tempore degentes pacifice et quiete vivere possint.

Multi nozarit homines nisi refugium aliquid haberent, tot scelera non patrarent.

§ 1. Idcirco animadvertentes quod, si malefactores, scelesti sicarii aliique diversorum capitalium criminum rei, tam vassalli ac subditi nostri et dictae Sedis Apostolicae, quam serenissimi regis catholici iure regni Neapolis, tutum aliquod refugium non haberent, neque spem aliquam salvos conductus, fidantias aut assecurationes ab aliquo consequendi, aut se ipsos in aliquem locum tuto recipiendi, prout in praesentiarum (sicut accepimus) habent, tot ac tam immania scelera et delicta non perpetrarentur, nec tam magna esset sceleratorum hominum multitudo.

1 Legendum sexto (n. T.). 2 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

§ 2. Volentes propterea nos, pro nostri pastoralis officii munere, et dilectus filius nobilis vir Perafannus, Alcalae dux ac prorex et locumtenens generalis suae catholicae maiestatis in regno Neapolis, opportune providere ne adeo frequentia delicta tam a nostris quam dicti regni hominibus et incolis committantur, ac pro tempore commissâ puniantur, debitisque poenis eorum auctores afficiantur, neque spem aliquam iustitiae laqueos effugiendi aut ad aliquem locum tutum se ipsos recipiendi habeant; inhaerentes praecipue literis felicis recordationis Pii IV, praedecessoris nostri, sub plumbo alias expeditis sub datum Romae octavo idus ianuarii, pontificatus sui anno secundo, et in forma brevis alias expeditis sub datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die x novembris, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, pontificatus sui anno quinto, per has nostras in forma brevis literas specialius et enixius, auctoritate apostolica, prohibemus omnibus et singulis nostris et Apostolicae Sedis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, locatentibus et aliis quocumque nomine nuncupatis officialibus et ministris, et praesertim moderno et pro tempore existenti gubernatori civitatis nostrae Beneventanae, ne ab eis vel eorum aliquo post hac, in civitatibus, terris et locis nostris et dictae Sedis Apostolicae aliqui haeretici, rebelles, sacrilegi, falsarii, monetarii, raptores, pacis violatores, latrones, assassini aut homicidae a regno Neapolitano banniti et exules modo aliquo tacite vel expresse recipiantur, assecurentur vel tuti fiant.

Pii IV confirmantur literae, quibus inangitur Status Ecclesiast. gubernatorib., ne huiusmodi malefactores de Regno Neapolitano aufugientes recip. etc.;

§ 3. Quinimo si talia, ut praemittitur, crimina in dicto regno Neapolis et illius locis et terris patrantes, ad nostra et dictae Sedis Apostolicae loca, et praesertim ad dictam civitatem nostram Beneventi et eius comitatum, pervenire contigerit

Sed capiantur et ad petitionem proregis Neap. eiusque officialium detineantur, eisque tradantur.

aut ibi eos reperiri, ab eisdem legatis, vicelegatis, gubernatoribus, locatentibus et aliis officialibus et ministris nostris et eiusdem Sedis capi, detineri et carceribus mancipari volumus et mandamus, ac eisdem proregi vel officialibus et ministris, seu ad omnem ipsius vel eorumdem ministrorum suorum requisitionem captivos factos libere et simpliciter remitti; non captos capi, detineri et remitti, quicumque illi fuerint, aut qualitercumque graduati, nobiles vel barones, mandantes eisdem legatis, vicelegatis, gubernatoribus et aliis officialibus, quocumque nomine nuncupatis, ut si quas fidantias, salvos conductus aut securitates hactenus fecerint, illos et illas revocent et annullent, prout nos, praesentium tenore, quas, post decimum a die publicationis earumdem diem, suum effectum sortiri volumus, revocamus et annullamus, nulliusque effectus, roboris vel momenti esse volumus et mandamus.

Si quis subditus S. R. E. delicta patraverit in Regno Neapolitano, puniatur perinde ac si commisisset in Regno Ecclesiastico.

Proregia officialibus licet huiusmodi facinorosos insequi in castris locis Status Ecclesiastici.

§ 4. Decernentes insuper quod si contigerit aliquem ex terris et locis nostris et Apostolicae Sedis oriundum vel incolam in praefato regno Neapolis vel illius terris et locis delictum aliquod committere, illum ab officialibus et ministris nostris, puniri et plecti posse, non secus ac si delictum ipsum in nostris et eiusdem Romanae Ecclesiae terris et locis immediate subiectis commisisset.

§ 5. Et ne talia patrantes crimina iustitiae laqueos effugere possint, volumus et decernimus quod officiales et ministri eiusdem proregis, criminosos et delinquentes praefatos, ut praefertur, bannitos et exules insequentes et perquirentes, intra fines et territorium Status nostri Ecclesiastici per spatium decem miliarium in villis, casalibus et terris, quae tamen muris circumdatae non sint, et aliis locis castris, non tamen civitatibus, in-

sequi, quaerere, capere et captivos captos secum ducere libere et secure valeant.

Sedis A. officialibus iniungitur ut proregi auxilium praestent in harrum rerum executione.

§ 6. Mandantes propterea omnibus et singulis magistratibus, officialibus ac populis et particularibus personis, nobis et dictae Ecclesiae subiectis, ut ministris et officialibus ipsius proregis circa praemissa exequenda omnem favorem et auxilium praebeant.

Eisdem promittit prorex

§ 7. Haec autem omnia eo libentius fecimus et decrevimus, quia idem prorex per suas literas nobis per dilectum filium Ferdinandum de Torres, secretarium nostrum de numero participantium, et cui ipsius regni negotiorum specialis cura imminet, significari fecit cuncta superius expressa, viceversa in dicto regno a suis ministris et officialibus pariter observari statuet et decernet.

Haec autem omnia exequenda sunt, quibuscumque in contrarium non obstantibus.

§ 8. Quae cum statuta et decreta fuerint, haec illa inviolabiliter ab omnibus legatis, vicelegatis, gubernatoribus et aliis, ut praefertur, officialibus et ministris nostris observari volumus et mandamus sub nostrae indignationis poena. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus civitatum, locorum, privilegiisque, indultis ac literis apostolicis quomodolibet in contrarium concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Dat. Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die I februarii MDLXVI, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 1 februarii 1866, pontif. anno I.

VI.

Medici quae servare debeant in curatione infirmorum 1.

Plus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Supra gregem dominicum nostrae vigilantiae divinitus creditum, vigilis speculatoris, prout nobis desuper conceditur, exercentes officium, ad ea, per quae animarum saluti, cum divini nominis gloria, consuli valeat, libenter intendimus ut christifideles post baptismum in peccata lapsi, per sacramentum Poenitentiae Deo reconcilientur.

§ 1. Sane cum infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proveniat, dicente Domino, languido quem sanaverat: Vade, noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat; ac propterea provide felicis recordationis Innocentius tertius, praedecessor noster, medicis praeceperit ut, cum eos ad aegrotos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant ut animarum medicos vocent, ne, cum eis hoc in extrema aegritudine constitutis suadetur, in desperationis articulum incidant.

§ 2. Nos igitur, volentes hoc tam salutare praeceptum nulla temporis praescriptione aboleri, sed semper observari, constitutionem praefatam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, innovamus.

§ 3. Et hac nostra in perpetuum valitura constitutione statuimus et decernimus quod omnes medici, cum ad infirmos in lecto iacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant ut idoneo confessori omnia peccata sua, iuxta ritum sanctae Romanae Ecclesiae, confiteantur, neque tertio die ulterius eos visitent, nisi longius tempus infirmo confessor, ob aliquam rationabilem causam, super quo eius conscientiam oneramus, concesserit,

1 Recordare quod omnes medici professionem fidei facere debent antequam promoveantur, ut sup. in Pii IV const. cv, pag. 323, In sacrosancta.

et eis per fidem confessoris in scriptis factam constiterit quod infirmi, ut praemititur, peccata sua confessi fuerint.

§ 4. Coniunctos vero ac omnes familiares et domesticos infirmi in Domino rogamus et monemus ut de infirmitate parochum certiores faciant; ac tam parochus quam coniuncti et familiares praefati infirmum ad confessionem peccatorum suadeant et inducant.

§ 5. Quod si qui medicorum praemissa non observaverint, ultra poenas in dicta constitutione contentas, quas incurrere declaramus, perpetuo sint infames, et gradu medicinae, quo insigniti erant, omnino priventur, et a collegio seu universitate medicorum eiiciantur, ac poena, etiam pecuniaria, arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulcentur.

§ 6. Et ut haec omnia inviolabiliter observentur, volumus et eadem auctoritate praecipimus et mandamus ut nullus posthac ubique locorum in medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a quovis collegio et universitate concedatur, nisi omnia in praesenti nostra constitutione contenta, medio eorum iuramento coram notario publico et testibus, observare in eorum manibus vel ordinarii iuraverint, et de huiusmodi iuramento in privilegio seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod si collegia et universitates praefatae, non recepto a promovendis iuramento huiusmodi, eosdem ad gradum praedictum promoverint, aut eisdem medendi licentiam praestiterint, poenam privationis facultatis alios ulterius doctorandi incurrant.

§ 7. Mandantes in virtute sanctae obedientiae omnibus et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis praesentes nostras literas publicari faciant, ac iuramentum praedictum a medicis iam pro-

Iubet coniunctis, domesticis et paroc. confessionem eis suadere.

Medici contravenient. coercantur.

Iurentque haec observare quando doctorantur.

Ordinarit exigant idem iuramentum a medicis iam promotis, vel licentiam medendi habentibus, et iurare renitentes coercant.

Exordium.

Innocent. III iussit medicos ut infirmis agerent, quod vocent medicos animarum.

Hic Pontifex innovat hanc iussionem.

Et prohibet medicis ultra tres dies infirmos non confessos curare;

motis, seu licentiam medendi habentibus, omnibus iuris remediis exigant, neque aliquos ad medendum in civitatibus et dioecesibus praedictis admittant, nisi eis constiterit eosdem iuramentum huiusmodi praestitisse; et contumaces et iurare ac iuramentum huiusmodi iam praestitum exhibere recusantes gradu medicinae et omnibus privilegiis eisdem medicis, tam coniunctim quam divisim, eis et eorum cuilibet concessis per quosvis, etiam Romanos Pontifices, privent, ac ab ingressu ecclesiae arceant, donec resipuerint.

§ 8. Non obstantibus praemissis, privilegiis, indultis, literis apostolicis, quibusvis personis, collegio et universitati, sub quibusvis verborum formis et tenoribus, concessis, quae omnia, quoad effectum validitatis constitutionis nostrae tantum, revocamus, cassamus et annullamus; et omnes principes saeculares ac alios dominos et magistratus temporales rogamus, requirimus et obsecramus per viscera misericordiae Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum nihilominus iniungentes quod, in praemissis omnibus, eisdem patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis assistant, et suum favorem et auxilium praestent; ac contrafacientes poenis, etiam temporalibus, afficiant.

§ 9. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria et acie Campi Florae publicentur, et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conscribantur.

§ 10. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis, ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Clansulae derogatoriae.

Iussio publicandi.

Fides transumptorum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die viii martii MDLXVI, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 8 martii 1566, pontif. anno 1.

VII.

Iubilaeum pro unione christifidelium et defensione reipublicae christianae contra infideles 1.

Plus Papa V universis christifidelibus praesentes literas inspecturis salutem et apostolicam benedictionem.

Cum gravissima et asperrima tempora populi christiani, in quae pontificatus noster incidit, consideramus, perturbatur intimo dolore cor nostrum et summo moerore conficitur, tum ex damnis calamitatibusque praesentibus, tum ex magnitudine periculorum instantium. Namque et in multis provinciis, propter haereses introductas, non sine miserabili animarum pernicie, christiani populi unitas concordiaeque dirempta est, et dum reliquae nationes catholicam fidem verbo quidem profitentur, factis autem et moribus nequaquam tali professioni congruentibus Deum graviter offendunt, aucta est mirum in modum impiorum hostium potentia et adeo crevit, ut iam christianae reipublicae salus in extremum discrimen adducta sit. Quotidie enim ad nos et literae et nuntii afferuntur de classibus, de copiis et pedestribus et equestribus, de reliquis rebus ad bellorum et terrestrium et maritimum usus necessariis, quas potentissimus et immanissimus Turcarum tyrannus, incredibili studio, diligentia ac sumptu comparat, ad bellum terra marique christiano populo primo quoque tempore inferendum, et christianorum, non religionem modo, sed etiam

Peccata christianorum potentiorum rodunt exercitum Turcarum.

1 Ex edit. typis R. C. A. per Baidum.

nomen penitus, si posset, abolendum atque delendum.

Huius se opponere parans Pius.

§ 1. Huic tantae, tamque horribili, quae impendet, tempestati occurrere et pro commisso nobis officio pastoralis, salutis populi christiani consulere cupimus, pro qua etiam sanguinem et vitam ipsam libentissime profundere parati essemus. Sed ut, propter iniquitates et peccata, irae divinae merito extimescenda est ultio, ita si populus christianus sese ad Deum converterit et poenitentiam egerit, sperandum est Deum, ut est benignus et misericors et praestabilis super malitia, nec vult peccatorum mortem, sed ut convertantur et vivant, quique ipse nos invitat, dicens *Convertimini ad me et ego convertar ad vos*, suis fidelibus auxilio futurum, nec passurum haereditatem suam ab infidelibus occupari. Etsi enim vires hostium maximae sunt, tamen maior est Qui in nobis est quam qui contra nos, potensque est Dominus tam in paucis salvare, quam in multis.

Christifideles hortatur ad poenitentiam;

§ 2. Quo circa, ex parte omnipotentis Dei, et per viscera misericordiae Illius, omnes et singulos utriusque sexus christifideles hortamur et monemus ut hoc acceptabili tempore, ad Dominum et Redemptorem nostrum humiliter corde conversi, conscientiam suam diligenti studeant examinatione discutere et orationibus atque eleemosynarum erogationibus vacare, iuxta ipsorum conscientiam, sive sacerdotum, quibus peccata sua confitebuntur, salutare consilium.

Indulgentiam concedit iis, qui opera pia hinc statuta fecerint;

§ 3. Ut vero eo libentius faciant dignos poenitentiae fructus, quo talium operum maiorem sunt fructum et praemium percepturi, nos, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum eius apostolorum Petri ac Pauli auctoritate confisi, et pro illa, quam nobis, licet insufficientibus meritis, Deus dedit ligandi ac solvendi et thesauros Ecclesiae aperiendi potestate, omnibus et

singulis utriusque sexus christifidelibus, qui hoc quadragesimalis ieiunii tempore, postquam harum literarum notitiam habuerint, in sequentis hebdomadae quarta et sexta feria ac sabbato, pro defensione reipublicae christianae contra hostes et pro unione christifidelium, pias ad Deum preces effuderint, ac pro suae devotionis affectu eleemosynas erogaverint, sacramque Eucharistiam postea die dominico devote susceperint; post diem vero sacramtissimum Resurrectionis Dominicae, si prius harum literarum notitiam non habuerint, et post ipsas literas promulgatas, in sequentibus hebdomadae quarta item et sexta feria ac sabbato ieiunaverint, et orando, ut praefertur, sacram Communionem die dominico proximo ceperint, plenissimam peccatorum suorum indulgentiam, quae christifidelibus ecclesias almae Urbis et extra Urbem ad id deputatas anno Iubilaei visitantibus concessa est, misericorditer in Domino elargimur.

§ 4. Dantes eis potestatem eligendi quem voluerint confessorem, cuiusvis Ordinis regularem sive saecularem presbyterum, qui, confessione eorum audita, ipsos a quibusvis peccatis, quamvis gravibus et enormibus, etiam Sedi Apostolicae reservatis, et in bulla, quae in die Coenae Domini legi consuevit, contentis, et a censuris, in quas inciderint, iniuncta eis pro modo culpae poenitentia salutari, absolvere, et quaevis vota ab eis emissa (votis dumtaxat castitatis et Religionis exceptis) in alia pietatis opera commutare possit.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Cupientes autem has literas primo quoque tempore in omnium notitiam perferri, mandamus universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus et archiepiscopis, ut cum pri-

Facultates nonnullas confessariis concedit;

Obstantibus derogat.

Harum literarum publicatio per praesules ecclesiarum facianda.

mum poterunt, eas et promulgent ipsi in civitatibus suis et a suffraganeis suis promulgandas eurent. Ipsi vero episcopis, ut statim ipsi quoque per parochos suae cuiusque eorum civitatis atque dioecesis eas faciant publicari.

Transumptis fides adhiben.

§ 7. Id vero quo facilius fieri possit, transumptis ipsarum literarum, manu alicuius publici notarii scriptis subscriptive, vel in hac alma Urbe aut alibi impressis, et sigillo ac subscriptione munitis personae in dignitate ecclesiastica constitutae, fidem, sine ulla dubitatione, haberi volumus atque decernimus, praesentibus post primam vicem minime valituris.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IX martii MDLXVI, pontificatus nostri anno I.

Ant. Florellus Lavellinus.

Dat. die 9 martii 1566, pontif. anno I.

VIII.

Revocatio privilegii, quibuscumque concessi, celebrandi missas vespertino tempore 1.

Sanctissimus in Christo pater et Dominus noster, dominus Pius divina providentia Papa V

Revocatio facultatis celebrandi missas tempore vespertino.

§ 1. Ad cuius notitiam pervenit quod nonnulli cathedralium, etiam forsitan metropolitanarum, collegiatarum et aliarum ecclesiarum, necnon monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum piorum locorum saecularium et diversorum Ordinum ac militiarum regularium praelati, capitula, clerici, fratres alique superiores et personae, antiquum sanctae Romanae Ecclesiae ritum in statutis missarum celebrandarum temporibus praevertere sata-

1 Consonat Concil. Trident., quo disponitur missas debitis horis celebrari, in cap. *Quanta*, sess. XXII., *De Sacrif. Missae*. Quo vero ad celebrationem missarum ritu Graeco et Latino, habes hic infra in constit. XXI, *Providentia*.

Bull. Rom. Vol. VII.

55

gentes, diversas licentias et facultates missas, quae media nocte seu in aurora Nativitatis ac de mane Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, et forsitan aliarum festivitatum, iuxta praedictum ritum, celebrari consueverant, de sero, etiam forsitan circa solis occasum vigiliae festivitatum earundem, in suis ecclesiis et cappellis celebrandi seu celebrari faciendi, ab Apostolica Sede vel eius legatis, ac etiam maiori poenitentiario pro tempore existente variis praetextibus impetraverunt, illisque iam pridem utuntur: hoc ab antiquo catholicae Ecclesiae instituto, sanctorumque Patrum decretis deviare considerans, ac propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei submovere volens, omnes ac singulas licentias et facultates huiusmodi hactenus, etiam motu proprio, vel quorumvis, etiam imperatorum, regum et aliorum principum, contemplatione et ex quibusvis causis quomodolibet concessas, ac apostolicas et alias literas desuper confectas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habens, apostolica auctoritate, ex certa scientia revocavit, ac omnino cassavit et annullavit.

§ 2. Hac praesenti perpetuo valitura constitutione quibusvis praelatis, capitulis, clericis, fratribus aliisque superioribus et personis eorumdem ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum piorum locorum, in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis suae, ac perpetuae suspensionis a divinis poena, districtius inhibens ne deinceps missas vespertino tempore, huiusmodi licentiarum et facultatum aut alio quovis praetextu, celebrare vel celebrari facere praesumant; ac mandans locorum ordinariis ut eandem praesentem constitutionem, sub praedictis et aliis sibi benevisis poenis, per quoscumque praelatos, capitula, clericos, fratres, superiores et personas huiusmodi inviolabiliter observari faciant,

Prohibito sic de cetero celebrandi.

contradictores quoslibet auctoritate apostolica compescendo.

Derogatio contrariarum.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum locorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem ecclesiis, monasteriis, domibus et locis, illorumque capitulis, conventibus, superioribus et personis ac Ordinibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam ad imperatoris, regum, reginarum, ducum et aliorum principum instantiam, aut eorum contemplatione, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus ipsa Sanctitas Sua, illorum tenores pro expressis habens, specialiter et expresse derogavit, illaque, quoad praemissa, cassavit penitus et annullavit, ceterisque contrariis quibuscumque.

Forma et effectus publicationis.

§ 4. Decernens praesentes, earumque copias per aliquem ex suis cursoribus in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae valvis affixas, omnes, cum primum earum notitiam habuerint, perinde afficere, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Placet, et ita mandamus. M.

Publicatio.

Anno a nativitate Domini MDLXVI, indicatione IX, die vero XXIX mensis martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae quinti anno primo, superscriptae literae lectae, affixae et publicatae fuerunt in locis superscriptis, ut moris est, per me Ber-

nardinum Andreutium, apostolicum curso-

rem. Scipio de Octavianis, mag. cursorum. Publ. die 29 martii 1566, pontif. anno 1.

IX.

Ordinationes circa observantiam divini cultus in ecclesiis, et venerationem festivitatum; necnon et contra simoniacos, blasphematores, sodomitas et concubinarios 1.

Plus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cum primum apostolatus officium divina nobis dispositione commissum suscepimus, statim omnem curam et cogitationem nostram in dominici gregis fidei nostrae crediti salute defiximus, et christifideles, Deo iuvante, ita dirigere statuimus, ut, a vitiis et peccatis abstinentes, iter, quod ad vitam aeternam ducit, insistant.

Exordium.

§ 1. Cum autem ad omnia, quae divini Maiestatem aliquo modo possent offendere, movenda, mentis nostrae aciem intenderimus, ea primum et sine mora emendare decrevimus, quae Deo praeter cetera displicere, et iram eius provocare, cum divinae docent Scripturae, tum gravissima exempla declarant, nempe divini cultus neglectum, simoniae labem, blasphemiae crimen et libidinis naturae contrariae vitium execrandum, propter quae

Causa huius constitutionis.

1 Quoad primam partem huius constitutionis habes etiam Concil. Trid., sess. XXII, *De Reformatione*, cap. 1 post canones, et sess. XXV, *De Invocatione*. Contra vero simoniacos vide Iulii II constitut. v, *Cum tam*, tom. v, pag. 405. Contra blasphematores vide Leon. X constitutionem VIII, *Supernae*, ibid., pag. 604; et Iulii III, const. XXX, *In multis*, tom. VI, pag. 478. Contra sodomitas autem vide eandem bullam Leonis X. Et contra concubinarios attende dictam constit. Leonis X et Concil. Trid., sess. XXV, *De Reformatione*, cap. 14.

populi et nationes bellorum, famis et pestilentiae calamitatibus iusta Dei ultione saepe plectuntur. Etsi autem contra eos, qui tam gravia crimina admiserint, multae a praedecessoribus nostris constitutiones editae fuerunt, tamen quia parum est leges edere, nisi sint, qui eas debitis temporibus exequantur:

Innovatio antiquarum poenarum contra inobedien. huius constitutioni.

§ 2. Ideirco, ne qui forsitan ex tolerantia sperare impunitatem audeant, scientes plerosque poenarum gravitate magis, quam Dei timore arceri solere a voluntate peccandi, omnes et singulas sententias, censuras et poenas contra eos, qui talia deliquerint, latas confirmamus, et apostolica auctoritate innovamus, nec de earum rigore quiequam relaxamus; admonemusque eos, qui talia perpetrare veriti non fuerint, non solum subituros eas poenas, quae sacris sunt canonibus constitutae, sed eas etiam quas leges civiles comminantur, et nostri quoque arbitrii discretio pro personarum qualitate constituet.

Mandatum exequendi hanc constitutionem.

§ 3. Mandantes civitatum et locorum Status nostri Ecclesiastici pro tempore ordinariis et gubernatoribus, illis quidem sub poena suspensionis a divinis, his vero excommunicationis latae sententiae, ut quos debitum Deo cultum in ecclesiis non tribuere, aliisque nefandis criminibus pollutos esse compererint, comprehenderent, poenis afficiendos competentibus; scituri etiam ipsi iudices quod, si post hanc nostram constitutionem in castigandis huiusmodi delictis negligentes fuerint, primum quidem Dei omnipotentis iudicio obnoxii erunt, deinde nostram quoque incurrant indignationem. Ut autem poenarum certitudo cunctis facilius innotescat, nonnullas hic duximus exprimendas, aliis nihilominus contra huiusmodi criminum reos a iure statutis in suo robore manentibus.

§ 4. Ut igitur Deo optimo maximo, gloriosae Virgini et sanctis omnibus debitus

honor deferatur, Gregorii X, praedecessoris nostri, constitutionem innovantes, ac statuta in Tridentino concilio observari volentes, statuimus et ordinamus ut ad ecclesias sit humilis et devotus ingressus, quieta conversatio, devotis orationibus insistant, et omnes, genibus flexis, Sanctissimum Sacramentum adorent, ad nomen Iesu Christi Domini nostri cum exhibitione reverentiae caput inclinent; nullus in dictis ecclesiis seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moveat, impetumve committat; cessent vana, foeda et profana colloquia, risus immoderati et strepitus omnes iudiciorum, et alia quaecumque, quae divinum officium perturbare possunt; nullus intra ecclesias deambulare audeat sive praesumat, dum celebrantur sacramissarum mysteria et alia divina officia. Qui vero praedicta petulanti animo contempserint, praeter divinae ultionis acrimoniam, nostri quoque arbitrii poenas incurrant; quae omnia locorum quoque ordinarii in suis ecclesiis facient observari. Quicumque vero in ecclesiis, dum ibi sacrificium missae et divina celebrantur officia, aut verbum Dei praedicatur, deambulare, vociferari, aut, verso tergo ad Sanctissimum Sacramentum, irreverenter sedere, aut aliquid, quod scandalum generet, aut divina perturbet officia, facere praesumpserit, poena viginti quinque ducatorum incurrat, praeter alias arbitrio nostro imponendas et moderandas poenas; et qui non habebit in aere, luet in corpore aut exilio multabitur. Qui vero in ecclesiis cum mulieribus impudicis sive etiam honestis colloquium scurrile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, viginti quinque ducatorum poenam incurrat, et carceris per mensem. Qui in ecclesiis, ut supra, obscenis et inhonestis verbis aut signis usus fuerit, aut alia

Divini cultus observantia in ecclesiis ab omnibus tenetur, et contravenientes poenis hinc descriptis afficiantur 1.

1 Ad hoc vide Concil. Trid. sess. XXII, decretum *De Sacrif. Missae*.

foeda colloquia cum personis quibuscumque habuerit, decem aureorum poenam mulctetur, aut alias corporaliter puniatur. Mandamus praeterea omnibus et singulis cathedralium, collegiatarum et parochialium ecclesiarum capitulis, rectoribus, vicariis, sacristis, ostiariis et aliis ipsarum custodibus, quatenus praefatos omnes in ecclesiis delinquentes admoneant, et ut in eis vetita fieri non permittant, vel saltem ipsis ordinariis vel officialibus nostris puniendos deferant; quod si facere neglexerint, poenam duorum aureorum vice qualibet incurrent.

Pauperes in ecclesiis eleemosynas petere non permittantur, dum divina celebrantur officia.

§ 5. Pauperes quoque mendicantes seu eleemosynas petentes per ecclesias, tempore missarum, praedicationum, aliorumque divinorum officiorum, ire non sinant, sed eos ad valvas ecclesiarum stare faciant, sub poena duorum aureorum capitulis infligenda pro qualibet vice, nisi eos eiici curaverint, et parochis dimidii aurei. Religiosis, etiam claustralibus sive regularibus, praecipimus, in virtute sanctae obedientiae, ut in ecclesiis suis deputent aliquem qui tales eiiciat; et si negligentes fuerint, gravissime ab ordinario corripiantur; quod si illi parere recusaverint, gravissimas poenas incurrent, et, pro qualitate personarum, etiam corporaliter puniuntur arbitrio nostro sive superiorum.

Cadaverum raptorum in ecclesiis super terram existentes amoveantur.

§ 6. Et ut in ecclesiis nihil indecens relinquatur, iidem provideant ut capsae omnes et deposita seu alia cadaverum conditoria super terram existentia omnino amoveantur, prout alias statutum fuit, et defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur.

Festaque omnia venerentur.

§ 7. Cum vero dierum festorum observatio ad Dei cultum maxime pertineat, et in lege divina praecipitur, cupientes abusus pravae, qui ex eorum inobservantia invaluerunt, omnino corrigere, et antiquo-

1 Ad hoc habes Concil. Trid. sess. xxv, De Invocatione.

rum canonum statuta renovantes, mandamus ut omnes dies dominici, et praecipue in honorem Dei, Beatae Mariae Virginis, Sanctorum Apostolorum feriat, cum omni veneratione observentur, et omnes in diebus praefatis ecclesias frequentent, divinis officiis devote intendant, ab omni illicito et servili opere abstineant, mercatus non fiant, profanae negotiationes et iudiciorum strepitus conquiescant. Qui vero in diebus praefatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, praeter divinam ultionem, et amissionem animalium quibus ad vecturam utetur, etiam graves poenas incurret arbitrio nostro seu vicarii nostri in Urbe; in aliis autem locis, arbitrio ordinariorum vel aliorum magistratum, ita ut praeventioni locus sit. Quibus omnibus districte praecipimus ut haec diligenter observari procurent, illas etiam festivitates, quae iuxta consuetudinem locorum solemniter celebrari consueverunt, iuxta laudabilem consuetudinem, debita cum reverentia observari faciant, sub poenis arbitrio ipsorum imponendis et moderandis.

Simoniaco-rum poenae.

§ 8. Et ut simoniacae pravitatis labes prorsus aboleatur, constitutiones antecessorum nostrorum contra simoniacos editas, et praesertim Pauli II, inviolabiliter observari mandamus, et delinquentes tam in sacrorum ordinum receptione quam in beneficiorum assecutione, statutis etiam inferius poenis nostra auctoritate affici volumus. Quicumque igitur detestabile crimen simoniacae pravitatis commisisse convictus fuerit in consequendis ordinibus, eo ipso sit ab illorum executione per decennium, sine spe dispensationis, suspensus, et per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates ecclesiasticas simoniace acquisiverit, illis sit ipso iure privatus, et in futurum inhabilis ad eas et quascumque alias obtinendas. Qui beneficium aut officium ecclesiasticum simoniace adept-

tus fuerit, illis similiter sit ipso iure privatus; et ad fructuum omnium, quos perceperit, restitutionem teneatur, et perpetuo sit inhabilis ad ea et quaecumque alia beneficia ecclesiastica obtinenda. Si quis autem tale crimen pluries commisisse convictus fuerit, praeter supradictas poenas, etiam corporaliter puniatur, et, ab ordinibus ecclesiasticis degradatus, a fidelium consortio eiiciatur. Qui vero ordines et beneficia simoniace contulerint, poenis a iure statutis puniantur, cuiuscumque gradus, conditionis et dignitatis, etiamsi episcopi, archiepiscopi vel maiores fuerint.

Simonia sacramentalis severissime puniatur iuxta statuta concilii Tridentini.

§ 9. Caveant praeterea quicumque ne in sacramentorum exhibitione simoniace aliquid faciant, alioquin gravissime puniantur per locorum ordinarios, qui huiusmodi criminis reos cum maxima severitate coercere procurent, iuxta concilii Tridentini statuta.

Blasphemantium poenae.

§ 10. Ad abolendum vero nefarium et execrabile blasphemiae scelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, et imperialibus quoque legibus receptum est, nunc autem, propter nimiam iudicium in puniendo segnitiam vel potius desuetudinem, supra modum invaluit, Leonis X, praedecessoris nostri, in novissimo Lateranensi concilio statuta innovantes, decernimus ut quicumque laicus Deum et Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam, eius genitricem, expresse blasphemaverit, pro prima vice, poenam xxv ducatorum incurrat; pro secunda, poena duplicabitur; pro tertia autem, centum ducatos solvet, et ignominia notatus, exilio mulctabitur. Qui vero plebeius fuerit, nec erit solvendo, pro prima vice, manibus post tergum ligatis, ante fores ecclesiae constituetur per diem integrum; pro secunda, fustigabitur per Urbem; pro tertia, lingua ei perforabitur et mittetur ad triremes. Quicumque clericus

in hoc blasphemiae crimen incurrit, pro prima vice, fructibus unius anni omnium et quorumcumque beneficiorum suorum; pro secunda, beneficiis ipsis privetur¹; et in exilium mittatur. Quod si clericus nullum obtinuerit beneficium, poena pecuniaria vel corporali pro prima vice puniatur; pro secunda, carceribus mancipetur; pro tertia, verbaliter degradetur et ad triremes mittatur. Qui reliquos sanctos blasphemaverit, pro qualitate blasphemiae atque personae, arbitrio iudicis puniatur.

Solomitarum poenae.

§ 11. Si quis crimen nefandum contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiae, perpetraverit, curiae saeculari puniendus tradatur; et si clericus fuerit, omnibus ordinibus degradatus, simili poena subiciatur.

Concubinariorum poenae.

§ 12. Monemus praeterea omnes locorum ordinarios, et in virtute sanctae obedientiae eis praecipimus ut statuta Tridentini concilii contra concubenarios, tam clericos quam laicos, edita, districte faciant observari, reddituri Deo ac nobis, si id omiserint, rationem.

Procedatur contra praedictos etiam per secretam de nunciationem.

§ 13. Et ut praemissorum delictorum simoniae, blasphemiae ac stupri nefandi notitia facilius habeatur, volumus quod in singulis casibus, non solum per accusationem et inquisitionem, sed etiam ad simplicem et secretam denunciationem procedatur per quoscumque iudices, alias tamen de iure competentes, tam ratione delicti quam personarum, ita quod inter eos locus sit praeventioni.

Denunciatores calumniae coarcentur.

§ 14. Monemus praeterea omnes et singulos ut, solum Dei timorem praeculis habentes et non alia animi prava affectione ducti, culpabiles tantum deferant, innocentes non vexent. Quod si aliqui ex calumnia aliquos denunciassent comperti fuerint, eos ad poenam talionis teneri volumus et mandamus.

Poenae applicentur ut hic.

§ 15. Mulctae autem pecuniariae applicabuntur, pro duabus partibus, locis piis

1 Adde: pro tertia, omnibus etiam dignitatibus exutus, deponatur, Cherub. et Giraldu (n. 7).

arbitrio nostro, in Urbe; extra vero, ordinariorum; pro tertia, accusatori qui delinquentes detulerit.

Iussio praedicta observandi.

§ 16. Mandamus autem principibus, comitibus et baronibus omnibus, S. R. E. feudatariis, sub poena privationis feudorum, quae ab ipsa Ecclesia Romana obtinent; reliquos vero principes christianos et terrarum dominos hortamur in Domino, et in virtute sanctae obedientiae mandamus ut, pro divini nominis reverentia et honore, praemissa omnia in suis dominiis ac terris exactissime servari faciant, uberrimam ab ipso Deo mercedem pro tam bonis operibus recepturi.

Clausulae derogatoriae.

§ 17. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac exemptionibus, privilegiis, indultis, facultatibus et literis apostolicis quibusvis capitulis, conventibus, militibus, Ordinibus et personis, cuiuscumque qualitatis et conditionis existentibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio, alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides adhibenda transumptis.

§ 18. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubique adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur si forent exhibitae vel ostensae.

Sanctio poenalis.

§ 19. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae innovationis, relaxationis, admonitionis, confirmationis, mandati, statuti, decreti, ordinationis, praecepti, monitionis, voluntatis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario

contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, kalendis aprilis, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 4 aprilis 1566, pont. an. 1.

X.

Confirmatio constitutionis a Paulo IV editae circa iudaeorum vivendi modum. Qui signum glauci coloris in Statu Ecclesiastico deferre debent.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Christi vicarius in terris, nonnumquam ea, quae pro zelo religionis, a ceteris Romanis Pontificibus praedecessoribus suis concessa dicuntur, ut illibata persistant, approbat et confirmat, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Dudum felicitis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, zelo fidei christianae motus, certum modum vivendi et habitandi iudaeis praescripsit, prout in quadam eius constitutione, cuius tenor sequitur et est talis, videlicet: *Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cum nimis absurdum, etc.*¹

§ 2. Nos igitur, cupientes ut constitutio, statuta et ordinationes huiusmodi perpetuis futuris temporibus observentur, motu proprio et ex certa nostra scientia, et non ad alicuius alterius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione, constitutionem, statuta et ordinationes huiusmodi et, prout

¹ Omittitur tenor istius constitutionis, quae habetur tom. vi, pag. 498.

illa concernunt, omnia et singula in dicti praedecessoris literis contenta et inde secuta quaecumque, auctoritate apostolica, praesentium tenore, approbamus, innovamus et confirmamus, et robur perpetuae firmitatis obtinere decernimus, volumus, et sub interminatione divini iudicii praecipimus et mandamus, et omnia in posterum observari firmiter, non solum in terris et dominiis nobis subiectis, sed etiam ubique locorum.

Signum deferendum a iudaeis declarat;

§ 3. Et, ad omnem circa colorem birreti per masculos, et signi per foeminas deferendorum huiusmodi submovendam haesitationem, declaramus dictum colorem esse, qui vulgo *gialdo* dicitur.

Hoc publicari iubet ordinariis;

§ 4. Mandantes, in virtute sanctae obedientiae, omnibus et singulis venerabilibus fratribus, patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis praesentes nostras literas publicari et observari faciant.

Observantiam petit a principibus;

§ 5. Et omnes principes saeculares et alios dominos et magistratus temporales rogamus, requirimus et obsecramus per viscera misericordiae Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum nihilominus iniungentes quod, in praemissis omnibus, eisdem patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis assistant, et suum favorem et auxilium praestent, ac contrafacientes poenis, etiam temporalibus, afficiant.

Contrariis derogat.

§ 6. Non obstantibus omnibus, quae idem Paulus praedecessor in supradictis literis voluit non obstare, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis per recolendae memoriae Pium quartum, Romanum Pontificem praedecessorem nostrum, et Sedem Apostolicam, etiam forsitan consistorialiter, ac per viam generalis legis et statuti, ac in vim stipulati contractus, ex quavis, etiam urgentissima et onerosa, causa, ac motu proprio, et ex certa

scientia, et de apostolicae potestatis plenitudine, etiam cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, etiam si in eis disponderetur et caveretur expresse, quoad delationem birreti glauci coloris huiusmodi in itinere, ac quod non, ut praemittitur, in loco clauso habitare tenerentur, et quod bona stabilia usque ad certam summam acquirere, ac societatem cum christianis super rebus ad annonam spectantibus inire, ac conversationem cum eisdem christifidelibus habere, ac pignora alias quam praescripto modo distrahere, ac plures synagogas retinere possent indulserit, aut alias quomodolibet eis dictas literas Pauli praedecessoris in favorem hebraeorum praedictorum limitaverit. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma servanda foret, et in eis caveatur quod nullatenus derogari possit, illorum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, necnon modos et formas, ad id servandas, pro individuo servatis habentes, harum serie specialiter et expresse derogamus, et literas eiusdem Pauli praedecessoris, et omnia in eis contenta observari in omnibus et per omnia mandamus, perinde ac si literae Pii, similiter praedecessoris nostri, non emanassent, aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Forma publi-
cationis.Fides tran-
sumptorum.

§ 7. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria et acie Campi Florae publicentur; et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conscribantur.

§ 8. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis, ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, XIII kalendas maii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 19 aprilis 1566, pontif. anno I.

XI.

Contra impediētes aut non subvenientes nautis et aliis naufragium patientibus in locis S. R. E. mediate et immediate subiectis, bonorumque naufragantium occupatores, et communitates ac barones et dominos eos non capientes 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cum nobis ex parte dilecti filii Martini de Ayala Romae commorantis, consulis, protectoris et defensoris ac generalis procuratoris in rebus maritimis et mercantilibus nationis Hispanorum, Neapolitanorum et Siculorum, Mediolanensium, ceterorumque subditorum carissimi in Christo filii nostri Philippi, Hispaniarum ac

1 Generalem sanctionem in surripientes bona christianorum ubique naufragata habes in bulla quotannis in die Coenae Domini legi solita; specialis vero pro regno Britanniae legitur in constitutione Honorii II, *Carissimus*, quae in Cocqueliniano Bullario deest. Auxiliatoribus autem, quod de bonis recuperatis debeatur, videre est in Pauli III constitutione LV, *Accepimus*, tom. VI, pag. 374.

utriusque Siciliae etc. regis catholici, in alma Urbe nostra ac Ripis et portibus terrarum et locorum S. R. E. subiectorum, expositum fuerit, non sine maxima nostra displicentia, quod retroactis temporibus, cum maximo damno et periculo miserorum nautarum et mercium conductorum, naves et navilia, diversis mercibus onusta, propter maris infortunium in dictis portibus, fugamque ab infidelibus et aliis inimicis arreptam, aliosve inopinatos casus, ob quos nonnulli naves et navilia deseruerunt et ab eorumdem inimicorum conatibus evasi fuerunt, eorumque personas, navibus et mercibus in eis conductis omissis, in terra, aliique periti in mari, salvas effecerunt, naufragia passi fuerint in portibus, plagis et ripis locorum maritimarum praedictae S. R. E., non sine maximo damno patronorum naviliorum et navium praedictarum, ac mercium conductorum, et detrimento terrarum et locorum dictae S. R. E., ad quae praedictae naves et navilia cum suis mercibus saepissime tendebant, et ibidem in beneficio et abundantia ipsarum terrarum exponenda erant; et quod, occurrentibus ad loca praedicta nautis et conductoribus mercium praefatarum pro salute eorum necnon navium et mercium ipsarum nanciscenda, existimantes se securos esse, expectantes inter christianos et amicos consequi opem et favorem fratrum amicabilem, prout ratio et aequitas id postulant, et prout in aliis locis in similibus infortuniis fit, per dictorum locorum maritimarum incolas et abitatores ac officiales, non solum penes eos non reperierunt auxilium praefatum, quinimmo maius impedimentum, quia, contra omne ius divinum et humanum, addendo talibus naufragium patientibus damnum damno et afflictis afflictionem, cum maxima Dei et nostra ac proximi offensa, ab eisdem habitatoribus et officialibus terrarum praefatarum

damnum et tribulatio illata fuit, etiam cum minis et comminationibus; et illi naufragantes ab eisdem eorum bonis et mercibus, quas, Domino permittente, a tali infortunio liberarunt et liberabant, animo diabolico et perverso privati fuerunt, dicta bona et merces occupando et detinendo ac si essent infidelium. Barones dominique temporales et ecclesiastici officiales talium locorum, sub praetextu naufragii et specie praetensionis ac directi iuris, illa ad se spectare et pertinere asserebant, usurpando dictas naves et navilia mercesque quas auferunt a propriis patronis in scandalum perversum et iniquum exemplum, quod non solum repugnat religioni christianae, praesertim in terris S. R. E. huiusmodi, quae omnes ad se venientes benigne amplectitur, verum etiam contra omnem humanam et civilem legem et iuris aequitatem, mentemque nostram, quae est ut omnes christifideles, qui in dictis terris S. R. E. contractabunt, sint patroni suorum bonorum de illisque possint libere disponere, sintque bene et amicabiliter tractati, et non debeant modo aliquo vexari nec molestari.

§ 1. Quapropter nos, praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerendo, volentes praemissis occurrere, damnisque et scandalis ne veniant, quantum possumus, obviare, motu simili etc., auctoritate apostolica et de certa nostra scientia, ac de apostolica potestatis plenitudine, ad perpetuam rei memoriam, statuimus et ordinamus, firmiterque et inviolabiliter observari mandamus, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis, necnon decem millium ducatorum auri largorum Camerae Apostolicae applicandorum poenis, quatenus in urbe Roma suisque portibus et ripis, ac civitate Anconitana, aliisque omnibus et singulis civitatibus, terris, castris, ripis, portibus et plagis, tam versus Adriaticum quam Mediterraneum mare,

Bull. Rom. Vol. VII.

56

dictae S. R. E. mediate vel immediate subiectis, et etiam praelatorum dominorumque temporalium et baronum dictarum terrarum, in quibus est commercium maritimum, persona aliqua, cuiuscumque gradus ecclesiastici vel saecularis, communiter vel divisim, officialis aut privatus, et praesertim Ostiensis et Portuensis episcoporum et quorumcumque aliorum cardinalatus honore fulgens desuper non audeat vel praesumat aut permittat praebere impedimentum, aut genus aliquod molestiae praestare dictis nautis et mercium conductoribus subditis praedicto regi catholico, et aliis quibuscumque et cuiuscumque nationis, qui cum bono et iniquo tempore infortunium aut naufragium patiantur in dictis ripis, vel prope ripas, aut intra mare, seu in aliqua parte illius aut portibus seu plagis (quod Deus avertat), aut quovis alio voluntario, necessitato, infortunato aut pacifico modo eos inibi applicare contingat in quacumque ripam, portum aut plagiam dictarum terrarum S. R. E. huiusmodi; quinimmo illi favore et ope gratiose recipiantur et benigne tractentur, restituendo et restitui faciendo res et bona eorum in talibus navibus conducta, si ea per aliquam vel aliquos detineri et occupari contingat, et in posterum occupabuntur et detinebuntur, libere, absque eo quod eos ad solvendum ius aut aliquid aliud cogant et compellant, ad effectum ut, stante huiusmodi bona comportatione, eorum querelae cessent, et illi libentiori animo conducant ad loca praefata se et eorum merces.

§ 2. Et licet alias felicis recordationis Paulus Papa III et Iulius etiam III, praedecessores nostri, per eorum motus proprios et literas in forma brevis vel alias concesserant dicto Martino consuli auctoritatem recuperandi et libere recipiendi navilia, naves et merces naufragium passas, ac dictis subditis nostris, et illas pro-

Commissarium et consulem deputat pro recuperatione huiusmodi bonorum.

Bona naufragantia frequenter ab incolis et officialibus locorum, in quibus naufragia eveniunt, diripiuntur.

Hic ideo Pontifex poenas imponit impediētibz naufragium patientibus etc., et naufragantes benigne tractari praecipit;

priis patronis restituendi et restitui faciendi ab illis personis illa occupantibus, propterea approbando et confirmando dictum breve et motus proprios omnesque alias patentes et concessionem, tam apostolicas quam regias, quomodolibet emanatas et concessas, ac in illis contenta et inde secuta quaecumque, illis in suo robore permanentibus, et quae sub dictis poenis inviolabiliter observari mandamus, ipsum Martinum in naufragiis commissarium generalem deputamus, non obstantibus quacumque concessione, ordinatione, decreto in contrarium forsitan emanato, quacumque via et modo, et ad instantiam quarumvis personae aut personarum, cuiuscumque status, gradus et conditionis existentibus, quarum tenores pro plene et sufficienter expressis haberi volumus, ac si de verbo ad verbum inserti essent, quibus expresse derogamus per praesentes, concedimus et impartimur facultatem et auctoritatem dicto Martino consuli, ut ipse, tamquam talis consul et protector ac generalis procurator et defensor nationum praefatarum, repraesentando personas interesse habentes in talibus naviliis, navibus et mercibus, et tamquam persona legitima possit, per se suosque ministros in societate dictorum patronorum, praesentibus, aut in illis absentibus, etiam ipsi patroni, in absentia dicti Martini consulis suorumve ministrorum et deputatorum, coniunctim vel divisim, possint exigere, recuperare navilia, naves ac merces praefatas naufragium passas sive derelictas, in mare aut extra mare, aut in aliqua alia parte, portibusque et plagiis atque ripis, alioque quovis loco, ubi reperientur.

§ 3. Et quia evenire solet quod tales naves et navilia ac merces in eis conductae non sunt propriae aut patronorum talia navilia conducentium seu patronantium, aut ea assecurantes interessati sunt, volumus etiam quod, si patroni et nau-

tae seu aliae personae salvas effecerint aut recuperaverint dictas merces vel earum partem seu navilia praefata, non possint modo aliquo de eis disponere absque nutu et voluntate dicti Martini consulis, qui solerter inquirere debeat de mercibus salvis et perditis, usquequo veritatem omnino comperiat, ad hoc ne, sub praetextu naufragii aut projectionis mercium in mare, interesse habentes modo aliquo damnificati aut defraudati seu suis privati existant. Et insuper quod omnes et singuli quarumcumque navium, cuiuscumque generis, patroni debeant et teneantur cum omni diligentia salvare et custodire bona quaecumque per eos conducta et naufragantia, neque illa tamquam perdita dimittere, sed ipsum consulem pro opportuno remedio certiorare in beneficium et salvationem ipsorum bonorum naufragantium, ita quod, ipsis patronis sive nautis deficientibus in aliquo praemissorum, naufragia huiusmodi et damna quaecumque et exinde provenientia ipsorum patronorum culpa imputentur, et ad interesse ac damna teneantur. Ac si contingat ab aliqua persona seu personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis et conditionis existentibus, et nostram monitionem huiusmodi ignorantibus, in toto vel in parte detinere merces, res et bona aliqua in eis conducta, furtive et coacte, vel praetextu praetensionis naufragii, vel alio quocumque modo, eadem nihilominus dictus Martinus consul recipere, exigere et recuperare et a detinentibus personis illa dictis patronis, ad quas ea de iure spectant et pertinent, restitui facere, absque aliqua exactione seu detractioe, praetextu dictae praetensionis, aut quaesito colore seu solutione aliquibus personis ecclesiasticis vel saecularibus, baronibus, comitibus aut triremium capitaneis, castellanis, gubernatoribus, commissariis seu cuicumque alteri, cuius-

cumque conditionis, praeminentiae et status sit, facienda; cui consuli compellendi et restitui ac castigari faciendi tales usurpatores et detentores plenam et liberam facultatem et auctoritatem concedimus.

§ 4. Quibus personis expresse, in virtute sanctae obedientiae et sub poenis praefatis, mandamus quatenus dimittant et sinant praefatos patronos navium et naviliorum nationum praefatarum et quarumcumque aliarum, dictumque eorum consulem et ministrum seu ministros illa omnia recuperare, et alias de eorum navibus, naviliis, mercibus et bonis conductis, etiam derelictis, et iis tam per mare vagantibus, quam prope terram et in ripa consistentibus, libere disponere, absque aliqua molestia vel impedimento illis, directe vel indirecte, praestando; nec debeant se intromittere in dictis naufragatis nec naufragio praefato, nisi in eo, ad quod per dictos patronos, consulem, ministrum erunt requisiti et vocati pro eorum ope et favore; nec sub aliquo praetextu vel colore dicto Martino consuli aut eius ministris seu deputatis praefatis in libero exercitio sui officii generalis consulatus et commissariatus huiusmodi et ad illud spectantibus aliisque supradictis aliquod impedimentum, molestiam aut perturbationem praestent, seu praestari permittant; quinimo ei et eis omne auxilium et favorem in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, ad quae praefati nostri subditi, quotiescumque pro parte dilectorum consulis ac ministrorum in licitis et honestis erunt requisiti, praestare teneantur; quibus, eis videlicet qui a dicto Martino consule et ministris vocati erunt, ad recuperationem adiuverint, per dictum consulem, expensis rerum liberatarum in quarum beneficium elaboraverint, in laboris subsidium dabitur quod iustum et honestum

erit et eidem consuli videbitur; quod erit iuxta meritum illorum, qui in salvandis huiusmodi rebus et bonis intervenerint, licet fraternitatis caritas in talibus calamitosis eventibus eos ad id obliget atque cogat.

§ 5. Et ut christifideles ad praemissa alliciantur, aut naufragium huiusmodi patientibus ab eis propitiore subsidia praebentur, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, qui auxilium, consilium et favorem naufragium patientibus, in reparatione et conservatione suorum bonorum, praestiterint, decem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentis in Domino relaxamus.

§ 6. Mandantes dictis nostris subditis, tam civitatis Vetulae et Ostiae, Porti et Neptuni, ac pilotis illarum, ac etiam Anconae, ac habitatoribus omnium terrarum, riparum, portuum et plagiarum, necnon patronis et nautis navium, naviliorum, triremium biremiumque capitaneis et barcharum conductoribus et piscatoribus, ac aliis quibuscumque personis existentibus et habitantibus in aut prope vel ubi talia naufragia accidere contingat, sub poena solutionis tanti, quanti bona naufragata valuerint, et quae, ob defectum auditorii, admitterentur, quatenus illico, postquam a patrono, consule aut deputatis vocati fuerint; occurrant, et festinanter accedant cum eorum barchis ac triremibus et biremibus, ad adiuvandum et salvandum ea omni cum diligentia, ac si eorum propria essent, solutis tamen eis pro eorum labore, expensis mercium conductarum et rerum salvatarum, his, quae consuli videbitur, prout labor eorum exegerit; et non possint petere, nec petant aliquid aliud, nec quantum, nec partem nec ius aliquod rerum salvatarum, praeter supradicta, concessione, statuto, consuetudine, ordinatione, usu

Baronibusque et gubernatoribus ac aliis, ut in praemissis eidem consuli auxilio praestent;

Et auxilium dantibus indulgentias concedit;

Omnibusque commorantibus prope loca naufragiorum libet ut, vocati, auxilium praestent;

et quibusvis aliis minime obstantibus, ¹ penitus cassamus et suffragari nolumus.

§ 7. Volumus autem quod in locis seu territoriis ubi naufragium praefatum eveniet, dominus vel domini aut communitas talis loci teneantur consignare in manibus nostrae iustitiae et ministrorum illius latronem seu latrones, usurpatorem seu usurpatores, detentorem seu detentores huiusmodi rerum naufragatarum; alias teneantur solvere totum damnum et expensas in tali naufragio aut illius dependentiis passa et seu patienda, ac passas et seu patiendas.

§ 8. Et si aliquid forsitan occurrerit super praemissis, quod dictus consul non possit accommodare et concludere, recurratur ad nos et seu dilectum filium Vitellotium, camerarium nostrum et sanctae Romanae Ecclesiae, quem et nullum alium illud decidere et finire posse volumus, etiam cum facultate et auctoritate amplissime puniendi et castigandi quoscumque latrones et praedatores, etiam usque ad poenam capitalem. Volentes etiam per praesentes praefatum cardinalem camerarium merum et verum iudicem et executorem in causis maritimis naufragiorum et etiam quorumcumque assecurationum, super quibus lis et controversia aliqua inter quoscumque evenire posset, ex causa tamen dictorum naufragiorum, cum opportuna advocazione a quibuscumque iudicibus, non tamen Romanae Curiae, fore et esse debere.

§ 9. Necnon auctoritate praefata concedendo dicto consuli eiusque deputatis, prout concedimus eisdem, ut, pro ipsorum securitate et defensione, cuiuscumque generis arma, tam offensiva quam defensiva, in toto dominio et per totum dominium ecclesiasticum, scilicet in omnibus terris et locis maritimis et mari convicinis, per quindecim milliaria a terra distantibus, libere et licite portare possint et valeant,

¹ Deest forte quae (n. r.).

quibuscumque bannis, editis seu edendis, et aliis quibuscumque apostolicis constitutionibus et ordinationibus non obstantibus.

§ 10. Et nihilominus, pro observatione praemissorum, motu et scientia nostris praefatis praecipiendo mandamus dilecto filio Vitellotio Vitellio, camerario nostro; necnon clericis praesidentibus Camerae Apostolicae, ac praelatis, etiam cardinalatus honore fulgentibus; necnon universis et singulis tam almae Urbis, quam aliarum quarumcumque sanctae Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectarum provinciarum, terrarum et locorum vicelegatis, gubernatoribus, locatentibus, potestatibus, iudicibus et aliis quovis nomine nuncupatis iudicentibus et iustitiae ministris; necnon illustribus magnificis viris, dominis, ducibus, marchionibus et baronibus, domicellis, nobilibus, castellanis, tremiumque ducibus et capitaneis, ac quorumcumque locorum communitatibus seu universitatibus, omnibusque et singulis aliis particularibus personis, ad quas quomodolibet spectat, seu in futurum spectabit, seu spectare poterit, et sanctae Romanae Ecclesiae praedictae mediate vel immediate subiectis, quatenus praemissa omnia et singula inviolabiliter observent et observari faciant, et sub poenis et censuris antedictis, necnon rebellionis et privationis omnium et singulorum bonorum seu officiorum, ac confiscationis et publicationis quorumcumque bonorum per eos et ipsorum quemlibet obtentorum, incurrendique in crimine laesae maiestatis. Contradictores etc., cum amplissima facultate et auctoritate dictos raptos, grassatores et depraedatores et latrones, in flagranti crimine seu delicto repertos, puniendi et castigandi, ad effectum ut, huiusmodi iustis querelis cessantibus, dicti mercatores et nautae eo libentius cum suis navigiis, navibus et

Executores deputati, et facultates concedit.

Communitates etiam et dominos locorum secuti naufragii latrones et occupatores capere debere decernit.

Camerariumque S. R. E. iudicemistarum causarum occupat;

Consuli quoque et eius deputatis facultatem deferendi arma concedit;

mercibus ad Urbem ipsam, locaque praedicta sanctae Romanae Ecclesiae praedictae securius et tutius accedant.

§ 11. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon statutis et consuetudinibus, etiam municipalibus, quarumcumque terrarum et locorum in contrarium forsitan editis, ac privilegiis, indultis et literis apostolicis quibusvis personis, necnon civitatibus, oppidis, locis, castris ac portibus maritimis, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, ac cum quibuscumque clausulis, decretis et contractibus et motu proprio etc. ac alias concessis, quibus omnibus etc., illorum tenores etc. pro expressis habentes, hac vice latissime derogare placeat, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 12. Volumus autem quod praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, seu, si videbitur, literae in forma brevis expediri possint.

Placet, motu proprio. M.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, octavo kalendas maii, anno primo.

Dat. die 24 aprilis 1566, pont. an. 1.

XII.

Institutio domus in Urbe pro sanctae Inquisitionis ministerio exercendo, eiusque ministrorum et personarum commodo cooptando ¹.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Sollicitae nostrae considerationis providentia, prout nostri pastoralis officii cura requirit, nos admonet ut sanctae Inquisitionis almae Urbis nostrae officio, quod per nonnullos venerabiles fratres nostros

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Derogatio contrarium.

Sola signatura sufficit.

Exordium.

sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, nobis ipsis etiam praesidentibus, laudabiliter gubernatur, de stabili et commoda ac perpetua habitatione ¹ nostrae subventionis opem ac ministerium non minus libenter quam liberaliter provideamus.

§ 1. Hinc est quod, cum nuper dilectus filius Alexander quondam Pandulphi de Pucciis, laicus, civis Florentinus, una cum Roberto Ascanio et Horatio suis germanis fratribus, duas integras tertias partes pro indiviso palatii, cum pertinentiis suis, siti in burgo Sancti Petri prope locum vulgariter dictum Campo Santo, acquisiti et constructi olim per bonae memoriae Laurentium, sanctae Romanae Ecclesiae cardinalem tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum, de Pucciis nuncupatum, et in quo de praesenti exercetur officium ipsius sanctae Inquisitionis haereticae pravitatis, tam suo proprio, quam fratrum suorum praedictorum, pro quibus de rato promisit, nominibus, nobis, pro pretio scutorum sex millium monetae, ad rationem decem iuliorum pro quolibet scuto, sub modis et formis ac in terminis tunc expressis solvendorum, vendiderit ac cesserit, prout in instrumento publico, per dilectum filium Marcum Antonium Peregrinum, Camerae nostrae Apostolicae notarium, rogato, latius continetur.

§ 2. Nos igitur, easdem duas tertias partes palatii huiusmodi pro dominio et omnimoda proprietate ac usu et habitatione ipsius officii Inquisitionis et eius ministrorum perpetuo concedere volentes, et ipsius palatii situationem, qualitates et confinia, ac instrumenti huiusmodi desuper confecti et inde secutorum aliorumque hic etiam forsitan de necessitate exprimendorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ac venditionem et cessionem instrumentumque, et inde secuta huiusmodi auctoritate apostolica confirmantes et approbantes, ac

¹ Legimus Per nostrae subventionis opem (n. r.).

Fratres de Pucciis palatium in burgo S. Petri pro officio Inquisitionis vendunt.

Pius venditionem huiusmodi instrumentumque desuper confectum approbat.

illis omnimodae et perpetuae firmitatis robur adicientes, omnesque et singulos iuris et facti solemnitateque, etiam substantialium, defectus, si qui forsitan in eisdem intervenerint, suppletentes.

§ 3. Motu proprio et ex certa scientia, maturaque deliberatione ac liberalitate nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, dictas duas tertias partes palatii huiusmodi, sic per nos, ut praemittitur, emptas, eidem officio sanctae Inquisitionis, pro illius ministrorumque suorum nunc et pro tempore existentium perpetuo usu et habitatione, perpetuae et irrevocabilis donationis, etiam inter vivos titulo, dicto officio Inquisitionis, tam quoad proprietatem et directum dominium, quam quoad usum et habitationem, auctoritate apostolica, tenore praesentium, in perpetuum damus, donamus, applicamus, appropriamus, liberaliterque concedimus et assignamus, perpetuoque datas, donatas, applicatas, appropriatas, concessas et assignatas fore et esse.

§ 4. Expresse prohibentes praedictum officium Inquisitionis nullo unquam tempore nec aliqua ex causa alienari posse.

§ 5. Nostrasque praesentes literas nullo unquam tempore, ad cuiusvis, etiam nostri et sanctae Romanae Ecclesiae camerarii, praesidentiumque et clericorum eiusdem Camerae, seu fisci apostolici procuratoris instantiam, quovis quaesito colore vel ingenio, de surreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae defectu notari, vel alias quoquo modo impugnari, aut ex quavis urgentissima, etiam necessario exprimentanda, causa, etiam de ipsorum cardinalium inquisitorum pro tempore existentium consensu, revocari, annullari vel retractari, seu illas impugnantes in iudicio vel extra audiri posse, sed illas in omnibus et per omnia validas et efficaces esse, suosque plenarios, integros et totales ef-

fectus sortiri, et ab omnibus, ad quos spectat et pro tempore spectabit, sub excommunicationis maioris latae sententiae ac maledictionis aeternae poenis ipso facto a contrafacientibus incurrendis, firmiter et inviolabiliter observari, dictoque officio perpetuo suffragari.

§ 6. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, etiam ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, in quavis instantia et causa, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari, diffiniri et sententiari debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 7. Quo circa venerabilibus fratribus Amerinensi, Narniensi et Maceratensi episcopis per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte ipsorum officii vel inquisitorum fuerint desuper requisiti, solemniter publicantes, illisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos donatione, applicatione, appropriatione, concessione nostris praedictis pacifice frui et gaudere; ac ipsos inquisitores, si sibi videbitur, vel eorum aliquem seu ipsorum commissarium generalem ac procuratorem suum, nomine officii huiusmodi, in corporalem, realem et actualem possessionem duarum tertiarum partium palatii huiusmodi, iuriumque et pertinentiarum suorum omnium inducant auctoritate nostra, et inductos vel inductum in ea defendant, amoto exinde quolibet detentore; non permittentes eos desuper a quoquam indebite molestari, perturbari vel impediri. Contradictores quoslibet, rebel-

Sic per quoscumque iudices definiri iubet;

Deputat commissarios et exequutores huiusmodi litterarum.

les et inobedientes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, arbitrio suo imponendas, moderandas et applicandas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, quacumque appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, illos easdem sententias, censuras et poenas incurrere declarando, et eas etiam iteratis vicibus aggravando et reaggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 8. Non obstantibus praemissis et quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon Camerae praedictae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, stylo et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, harum serie specialiter et expresse pari motu, et de potestatis plenitudine totaliter derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommuni-

cari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima octava maii, millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 maii 1566, pontif. anno I.

XIII.

De clausura et numero monialium cuiuscumque Ordinis, et poenis earumdem, absque licentia superiorum (ex causa magni incendii vel infirmitatis leprae vel epidemiae tantummodo eis concedenda), e monasteriis egredientium, concomitantiumque et receptantium; ac superiorum aliter eis licentiam concedentium; necnon de elemosynis pro ipsarum monialium subventionem colligendis.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Circa pastoralis officii nobis, meritis licet imparibus, desuper commissi curam, quantum nobis ex alto permittitur, invigilantes, assidue ad ea, per quae singulis erroribus et excessibus obviatur, ac personis quibuslibet, praesertim foeminei sexus virginitatem suam Altissimo voventibus, sub Religionis iugo Christo Salvatore in castitatis holocausto famulari affectantibus, semita iustitiae et honestatis declinantibus, ne quicquam in eis reperitur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloria maculam, et divinam merito possint offendere maiestatem, opportune succurritur, libenter intendimus, ac in his nostrae vigilantiae partes propensius

¹ Quoad clausuram, vide constit. Bonif. VIII in tit. *De Stat. Reg.* in 6, decretumque Concil. Trid. sess. xxv, *De Regular.*, cap. v.

Illud ab huiusmodi officio alienari prohibet;

Haec literas nullo vitio notari posse declarat sub poena excommunicationis;

Exordium.

impartitur, prout id in Domino salubriter expedire conspiciamus.

Moniales tacite vel expresse Religionem professae clausuram servant.

§ 1. Hac igitur perpetuo valitura constitutione, inhaerentes etiam constitutioni felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, quae incipit *Periculoso*, et decretis concilii Tridentini super clausura monialium editis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus atque perpetuo decernimus universas et singulas moniales, praesentes atque futuras, cuiuscumque Religionis, Ordinis vel militiarum, etiam Hierosolymitani, sint, quae vel iam receptae sint, vel in posterum in quibusvis monasteriis sive domibus recipientur, et tacite vel expresse Religionem professae, etiam si conversae aut quocumque alio nomine appellentur, etiam si ex institutis vel foundationibus earum Regulae ad clausuram non teneantur, nec unquam in earum monasteriis seu domibus, etiam ab immemorabili tempore, ea servata non fuerit, sub perpetua in suis monasteriis seu domibus debere de cetero permanere clausura, iuxta formam dictae constitutionis felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, quae incipit *Periculoso*, in sacro concilio Tridentino approbatam, et innovamus in omnibus et per omnia, ac illam districte observari mandamus.

Inobedientes coercen. per ordinarios.

§ 2. Quod si aliquae moniales forsitan reperiantur, quae, consuetudine, etiam immemorabili, aut instituto vel foundatione Regulae suae fretae, animo obstinato huic clausurae resistent, aut quoquomodo reluctentur, ordinarii, una cum superioribus earum, omnibus iuris et facti remediis compellant easdem tamquam rebelles et incorrigibiles ad praecise subeundam dictam clausuram, perpetuo observandam.

§ 3. Mulieres quoque, quae Tertiariae seu de Poenitentia dicuntur, cuiuscum-

que fuerint Ordinis, in congregatione viventes, si et ipsae professae fuerint, ita ut solenne votum emiserint, ad clausuram praecise, ut praemittitur, et ipsae teneantur, quod si votum solenne non emiserint, ordinarii, una cum superioribus earum, hortentur et persuadere studeant ut illud emittant et profiteantur, ac, post emissionem et professionem, eidem clausurae se subiciant; quod si recusaverint, et aliqua ex eis inventae fuerint scandalose vivere, severissime puniantur.

Tertiariae, si solenne votum emiserint, clausurae subiciantur; si autem per ordinarios ad clausuram suadeantur.

§ 4. Ceteris autem omnibus, sic absque emissionem professionis et clausura vivere omnino volentibus, interdiciamus et perpetuo prohibemus ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem congregationemque recipiant. Quod si contra huiusmodi hanc nostram prohibitionem et decretum aliquas receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet professiones et receptiones irritas facimus et annullamus.

Et volentes sine clausura et professione vivere, non recipiantur in aliqua Religione seu congregatione.

§ 5. Porro, ne moniales vel Tertiariae praedictae, propter hanc clausuram, detrimentum aut incommodum aliquod in earum necessitatibus, maxime in pertinentibus ad illarum victum, patiantur, sed ut eis opportune consulatur, auctoritate apostolica praefata statuimus, decernimus, praecipimus atque mandamus ordinariis et superioribus earum, ut curent colligi fidelium eleemosynas per conversas quae non sint professae; vel si professae fuerint, sint tamen aetatis annorum quadraginta, et in domibus contiguas, extra tamen monasterium, degant, et non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permissis, et de earum domibus exire non possint pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia ordinarii vel earum superiorum.

Eleemosynae pro monialibus colligantur per conversas aut per professas habitantes prope monasteria, aetatis annorum XL.

§ 6. Et decreto¹ nullae aliae conversae
¹ Legimus de cetero (R. T.).

Conversae professae de cetero non recipiantur.

professae recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorum vel praelatorum, possint; quod si adversus hanc nostram prohibitionem receptae fuerint, illarum receptio nulla, irrita et inanis sit, prout ex nunc nullam, irritam facimus et annullamus.

Monialium recipiend. numerus regulatur iuxta redditus monasteriorum.

§ 7. Quod si praedicto modo necessitatibus monialium et mulierum Tertiariae praedictarum succurri sufficienter non poterit, mandamus ipsis ordinariis et superioribus earum ut ipsi provideant de aliis personis piis et Deo devotis, quae fidelium eleemosynas colligant, vel alias eo meliori et commodiori modo quo fieri poterit, etiam ex opere manuum ipsarum monialium et mulierum praedictarum, arbitrio ordinariorum et superiorum earumdem, et prout eis congruentius expedire videbitur, provideatur et succurratur. Et ne, propter monialium numerum excessivum, clausurae observatio violetur, inhaerentes etiam similiter dispositioni dictae constitutionis Bonifacii, et concilii Tridentini decreto, monialibus praedictis et illarum superioribus et ordinariis, districte inhibendo, praecipimus et mandamus ne plures in earum monasteriis recipiant et admittant sive recipi et admitti permittant quam ex propriis redditibus ipsorum monasteriorum vel consuetis eleemosynis commode sustentari possint.

Executorum deputatio.

§ 8. Mandantes propterea in virtute sanctae obedientiae, sub obtestatione divini iudicii et interminatione maledictionis aeternae, universis venerabilibus fratribus patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis, quatenus in civitatibus et diocesis propriis praesentes nostras literas publicari faciant, ac in monasteriis monialium sibi ordinario iure subiectis; in iis vero quae ad Romanam mediate vel immediate spectant Ecclesiam, Sedis Apostolicae auctoritate, una cum superioribus eorumdem monasteriorum, clausu-

ram, ut praemittitur, quamprimum poterint, servari procurent. Contradictores atque rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Ac, ut hoc tam salutare decretum facilius observetur, omnes principes saeculares et alios dominos et magistratus temporales rogamus, requirimus et obsecramus per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum iniungentes quod in praemissis omnibus eisdem patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis et aliis monialium superioribus assistant, ac suum favorem et auxilium praestent, ac impediens poenis etiam temporalibus afficiant.

Clausulae derogatoriae.

§ 9. Praemissis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam per Sedem Apostolicam approbatis et confirmatis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam in fundatione et institutione eisdem monasteriis vel domibus et monialibus, sub quibuscumque verborum formis et clausulis irritantibus et aliis decretis quibuslibet concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro sufficienter expressis habentes, quoad effectum validitatis nostrae constitutionis tantum, derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti aut suspendi non possint per literas apostolicas non fa-

cientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 10. Per hoc autem, in monasteriis exemptis, ordinarii locorum quoad aliam nullam sibi credant iurisdictionem vel potestatem aliquatenus eis attributam.

§ 11. Volumus autem quod praesentes literae ad valvas basilicae beati Petri apostolorum principis, et in Cancellaria nostra, ac acie Campi Florae publicentur, et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conscribantur.

§ 12. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaecumque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis, ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibeatur quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, iv kal. iunii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 29 maii 1566, pontif. anno 1.

Sequitur declaratio dictae bullae.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Decori et honestati omnium sanctimonialium, quarum Iesus Christus Dominus noster sponsus est, ut in puritate et castitate superaedificantes, in ipso feliciter inhabitare valeant, consulentes, ea quae illarum existimationi detrudere possent, decet nos consulto submovere.

§ 1. Sane periculo et scandalo plena res est, ac regulari observantiae vehementer adversatur, sanctimoniales aliquando parentes, fratres, sorores aut alios agnatos vel cognatos, necnon mona-

steria et alias filiationes nuncupata, etiam eis subiecta, visitandi, aut infirmitatis causa aliove praetextu a monasteriis exire, et per saecularium personarum domos discurrere et vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis et pudicitiae decus in discrimen committunt.

§ 2. Unde nos, malo huic pro nostro pastoralis officii debito salubriter occurrere volentes, inhaerentes etiam decreto sacri concilii Tridentini de clausura monialium disponentis, ac aliis nostris literis super huiusmodi clausura editis adiicientis, volumus, sancimus et ordinamus nulli abbatissarum, priorissarum aliarumve monialium, etiam Carthusiensium, Cisterciensium, S. Benedicti, et Mendicantium et quorumcumque aliorum Ordinum, etiam militiarum, ac statuum, graduum et conditionum, dignitatum ac praeminentiarum existentium, etiam a regia vel illustri prosapia ortarum, de cetero, etiam infirmitatis, seu aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione et praetextu (nisi ex causa magni incendii, vel infirmitatis leprae aut epidemiae, quae tamen infirmitas, praeter alios Ordinum superiores, quibus cura monasteriorum incumberet, etiam per episcopum seu alium loci ordinarium, etiam si praedicta monasteria ab episcoporum et ordinariarum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita et expresse in scriptis approbata sit), a monasteriis praefatis exire, sed nec in praedictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere. Aliter autem quam ut praefertur egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sive laicas aut saeculares vel ecclesiasticas, consanguineas vel non, excommunicationis maioris latae sententiae vinculo sta-

Monialium a clausura exeuntium absque licentia etc. poenae, aliorumque, qui licentiam exeundi praebent aliter quam hic statuitur.

Ordinarii nihil ultra praemissa audeant in locis exemptis.

Insasio publicandi.

Exemplorum fides.

Exordium.

Causa huius constitutionis.

tim eo ipso, absque aliqua declaratione, subiacere, a quo, praeterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant. Et insuper tam egressas, quam praesidentes et alios superiores praedictos eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officiis et administrationibus, per eas et eos tunc obtentis, privamus, et illas et illos ad obtenta et alia in posterum obtinenda inhabiles.

§ 3. Necnon licentias et facultates seu indulta et privilegia exeundi a monasteriis, et extra illa standi, a nobis, seu alio Romano Pontifice praedecessore nostro, ac Sedis Apostolicae nunciis et legatis, etiam de latere, ac maiore poenitentiario, aut Ordinum praedictorum superioribus aliisque personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis restitutivis, praeservativis, mentis attestativis, etiam novam gratiam et datam concernentibus, aliisque efficacioribus ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, etiam imperatoris, regum, ducum et aliorum principum, necnon sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium intuitu et contemplatione ac instantia vel alias quomodolibet concessa (quae prorsus abolemus); ac literas desuper confectas et in posterum concedendas et conficiendas, nullas et invalidas, nulliusque roboris ac momenti fore, nec illas habentibus et habituris suffragari posse.

§ 4. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 5. Mandantes universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae, et sub obtestatione divini iudicii, et interminatione maledictionis aeternae, quatenus, per se vel alium seu alios, praesentes literas in civitatibus et dioecesibus propriis quolibet anno publicent, omniaque in illis contenta, necnon praefatum decretum ipsius concilii, quod incipit *Bonifacii VIII* diligenter et inviolabiliter sub censuris ecclesiasticis, aliisque praefatis poenis et in eodem decreto contentis, observent et observari faciant et procurent; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes, etiam aliis poenis, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo; necnon legitimis super his habendis servatis processibus, poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; aliis apostolicis constitutionibus et iuribus, de huiusmodi clausura disponentibus, nihilominus in suo robore duraturis.

§ 7. Ceterum volumus quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubique terrarum, tam in iudicio quam extra, adhibeatur, quae cisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Deputatio et facultates executorum huius constitutionis.

Clausulae rogatorias.

Transumptum fides.

Revocatio facultatum exeundi a monasteriis.

Decretum irritans.

officiales, ad quos punitio et castigatio criminum et excessuum per eos perpetratorum, ut praefertur, de iure vel consuetudine pertinebant et spectabant, destinare; aut si partibus laesis et offensis utilius foret, illos, iuxta criminum et excessuum per eos perpetratorum qualitatem, ad poenas a iure statuta in locis, ubi deprehensi forent, procedere procurarent.

§ 6. Praeterea felicitis memoriae Leo Papa X, etiam praedecessor noster, similiter per eum accepto quod nequissimi sicarii etc. 1.

§ 7. Porro ad notitiam similis memoriae Clementis Papae VII, pariter praedecessoris nostri, pervento plures Urbis etc. 2.

§ 58. Piae memoriae Pius Papa IV, similiter praedecessor noster, singulas Pii II, Pauli, Sixti, Iulii, Leonis et Clemen, etc. 3.

§ 9. Cum autem statim ubi nos ad summi apostolatus apicem, divina cooperante providentia, assumpti fuimus, ob earumdem literarum non observationem, in eisdem civitatibus, terris et locis, ac etiam in alma Urbe nostra varias dissensiones, discordias et odia vigere, latrocinia et homicidia aliaque nefandissima crimina perpetrari, ac praefatos Pium II, Paulum, Sixtum, Iulium, Leonem, Clementem ac Pium IV praedecessores, pro felici ac tranquillo statu et commodo personarum tam dictae Urbis quam aliarum civitatum, terrarum et locorum praedictorum, praemissa statuisset, ordinasse et peregissemus. Idecirco nos quoque, eadem ratione, quietis videlicet ac pacis, moti, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus deliberatione ma-

1 Praetereo insertionem bullae Leonis X, *Omnnes*, quia ipsa est in tom. v, pag. 737. 2 Non pono hic istam bullam Clementis VII, *In Sancta*, quia habes eam tom. vi, pag. 69. 3 Praetereo hanc bullam Pii IV, *In eminenti*, siquidem habes ipsam superius, pag. 102.

tura, ac de illorum unanimi consilio et assensu, singulas Pii II, et Pauli, ac Sixti, necnon Iulii, et Leonis, Clementis, et Pii IV, praedecessorum, literas huiusmodi, cum statutorum, ordinationum, extensionum, ampliationum, revocationum, cassationum, irritationum, annullationum, decretorum, confiscationum, incorporationum, applicationum, voluntatum, hortationum, requisitionum et mandatorum, omnibusque et singulis aliis in eis respective contentis clausulis, apostolica auctoritate praedicta, tenore praesentium, approbamus, confirmamus et innovamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, ac ab omnibus et singulis, quos illae concernunt penitus, ac sub praedictis per contrafacientes irremissibiliter incurrendis poenis observari volumus atque decernimus.

§ 10. Easdemque literas, ad hoc ut si homicidae, sicarii, banniti, in civitatibus, terris, castris et locis praedictis, cuiquam damna aliqua intulerint, ipsique, damnis taliter illatis, a civitatum communitatibus, ac terrarum, castrorum et locorum huiusmodi universitatibus capti et deprehensi non fuerint, sed taliter delinquentes impune evaserint, communitates ac universitates huiusmodi (praeter hoc quod ad damnorum quorumcumque sic illatorum parti laesae, damnaque huiusmodi patienti, eorumque haeredibus plenariam restitutionem et satisfactionem omnino teneantur) ad tantumdem, quantum damna illata huiusmodi aestimata fuerint, Camerae Apostolicae realiter et cum effectu persolvendum omnino sint adstricti, auctoritate et tenore praefatis, extendimus et ampliamus.

§ 11. Mandantes eisdem communitatibus et universitatibus quatenus ipsae, in virtute sanctae obedientiae, et sub maioris excommunicationis ac aliis nobis et pro tempore existenti Romano Pontifici be-

Communitatesque obligat ad refectionem damnorum.

Communitates bannitos capere studeant

nevisis poenis, eosdem sicarios et bannitos in eorum civitatibus, terris, castris et locis commorantes seu per eas et ea transientes, capere, et ad populum convocandum et coadunandum campanas pulsare, eosque sic captos ad carceres conducere aut curiae temporali consignare omnino teneantur.

§ 12. Quocirca dilectis filiis Vitellotio Sanctae Mariae in Via-Lata, Romanae Ecclesiae camerario, et Camerae praefatae thesaurario, praesidentibus, clericis ac universis et singulis legatis et vicelegatis provinciarum nostrarum et aliis rectoribus ac officialibus civitatum, terrarum et partium praedictarum, nobis et dictae Sedi mediate vel immediate subiectarum, districte praecipiendo mandamus quatenus praesentes literas solemniter in singulis provinciis, civitatibus, terris et locis praedictis publicari, necnon omnia et singula in eis contenta inviolabiliter observari faciant et mandent. Contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque status, gradus et praeminentiae fuerint, sententias, censuras et poenas praefatas damnabiliter incurrisse declarent, et declarationem huiusmodi per eos faciendam in libris maleficiorum conscribi et adnotari mandent et faciant. Necnon capitales praefatas sententias a ministris iustitiae, absque alicuius incursum irregularitatis, exequi procurent, ac realiter et irremissibiliter exigant, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Necnon, pro exactione poenarum pecuniarum huiusmodi, contra communitates et universitates, ac in eorumdem inobedientium in temporalibus dominorum vassallos, propter eorum huiusmodi inobedientiam, repraesalias concedant, necnon et cum effectu exequi faciant. Attentius hortantes et requirentes in Domino barones et domicellos ac in temporalibus dominos dicti regni, necnon illius provinciarum,

civitatum et locorum gubernatores et officiales pro tempore existentes, ut praefatos homicidas et fautores et complices capiant et capi procurent, captosque ad praesides nostrarum provinciarum, unde ipsi homicidae, fautores et complices originem traxerunt, conduci, et eis realiter consignari similiter cum effectu faciant.

§ 13. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis, quae dicti praedecessores in praefatis eorum literis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et quibuscumque aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, super recipiendis bannitijs, homicidis et brigosis ac aliis praedictis, quorumcumque tenorum existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis, quae, quoad hoc, cuiquam nolumus ullatenus suffragari.

§ 14. Volumus autem quod praesentes literae nostrae, postquam in valvis basilicae Principis Apostolorum et in Campo Florae de Urbe affixae fuerint, omnes et singulos cives Romanos et alios in Urbe commorantes, effluxis quindecim diebus; alias vero duces, comites, marchiones, domicellos, barones et alios temporales dominos et vicarios, communitates et universitates civitatum, terrarum et locorum Sedi praefatae mediate et immediate subiectorum huiusmodi, decurso mense, arceant; et contrafacientes poenas praefatas incurrant in omnibus et per omnia, per

Clausulas derogatorias apponit;

Formam et effectus publicandi adiicit.

Leo X aliam edidit hic cit.

Clemens VII alteram hic cit. edidit.

Pius IV aliam edidit hic indicatam.

Hic modo Pontifex Pius V antedictas constitutiones approbat;

inde ac si eis omnibus et singulis contrafacientibus personaliter et particulariter intimatae fuissent. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, tertio nonas iulii, pontificatus nostri anno I.

Subscriptio PP.

† Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.
† Io. cardinalis Moronus, episcopus Portuensis.

Subscriptiones cardinalium.

† Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus.
† Ego Io. cardinalis Politianus.
† Ego Io. Bapt. Cicada, cardinalis S. Clementis.
† Ego B. cardinalis Tranensis.
† Ego Io. cardinalis Capisuccus.
† Ego Iac. cardinalis Sabellus.
† Ego Marcus Ant. cardinalis Columna.
† Ego Ptolomaeus cardinalis Comensis.
† Ego Aloysius cardinalis de Padua.
† Ego Zacharias cardinalis Delphinus.
† Ego Marcus Antonius cardinalis Robba.
† Ego Francisc. Ab. cardinalis Constantiensis.
† Ego Io. Ant. cardinalis S. Gregorii.
† Ego Aloysius cardinalis Cornelius.
† Ego Lud. cardinalis Simoneta.
† Ego Ant. cardinalis Granuelanus.
† Ego F. cardinalis Pacieco de Toledo.
† Ego Io. Franc. cardinalis de Gambara.
† Ego Innocentius Ayalus cardinalis Aragonensis.
† Ego Guido cardinalis Vercellensis.
† Ego Benedictus Lomellinus.
† Ego G. cardinalis Sirletus.
† Ego Hier. cardinalis Simoncellus.
† Ego F. cardinalis Alciatus.

Publicatio.

Anno a natiuitate Domini MDLXVI, indict. IX, die XVII mensis augusti, pont. sanctis. in Christo patris et domini Pii divina providentia Papae V anno primo, superscriptae literae apostolicae lectae, affixae et publicatae fuerunt ad valvas basilicae Principis Apostolorum de Urbe, et in aede Campi Florae, dimissis illarum copiis affi-

xis, per nos Bernardinum Andreutium et Ioannem Andream Rogerium, apostolicos cursores.

Iulius Parinius magister cursorum.

Dat. die 5 iulii 1566, pontif. anno I.

Sequitur ampliatio poenarum contra fautores bannitorum.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Indefessa pastoralis nostrae providentiae sollicitudo, ad ea potissimum diligenter intendit, per quae omnes christifideles, praesertim subditi et S. R. E. devoti, et peculiare filii quiete et pacifice vivere valeant. Unde nos in his nostrae provisionis remedium libenter adhibemus, ac poenas adiicimus, ut, si non pacis cupidine, saltem formidine poenae, mandata apostolica, ad ipsorum subditorum nostrorum tranquillitatem spectantia, debite serventur et alias desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Cum itaque (sicut non sine gravi animi nostri molestia nuper accepimus) diversae Status Ecclesiastici et domini nostri temporalis personae, posthabitis et neglectis constitutionibus et mandatis tam a nobis quam etiam aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris emanatis, homicidas, rebelles, latrones publicos, grassatores viarum, ac in poenam capitis bannitos et alios facinorosos homines in suis locis receptare ac tenere, eisque diversimode favere, consiliumque et auxilium praestare non reformident, in non modicum apostolicorum mandatorum contemptum, plurimamque eorumdem subditorum nostrorum perturbationem et offensionem.

§ 2. Nos igitur, ad quos, pro universalis nostrae administrationis munere, praecipue pertinet inconvenientibus huiusmodi

Exordium.

Causa huius constitutionis.

Ampliatio poenarum in auxiliatores praedictorum bannitorum.

nitorum in futurum.

et scandalis, quae exinde quotidie proveniunt, omni diligentia nostra obviare, in praemissis, quantum cum Deo possumus, opportune matureque providere volentes, motu proprio et ex certa scientia, matureque deliberatione nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, praeter alias contra talia perpetrantes a nobis iam factas constitutiones, hac nostra perpetuo validura sanctione et constitutione statuimus, ordinamus, volumus, decernimus et declaramus quod quicumque subditi nostri et ipsius Romanae Ecclesiae, cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis, nobilitatis et praeminentiae existentes, etiam si barones, domicelli et feudatarii nostri fuerint, aliquos homicidas, rebelles, publicos latrones, grassatores viarum, ac in poenam capitis bannitos et quoslibet alios facinorosos homines, illorumque adhaerentes, fautores et complices de cetero in suis locis receptaverint aut tenuerint, poenis confiscationis omnium bonorum ac demolitionis domorum suarum et exilii perpetui, una cum totis eorum familiis, ultra alias poenas tam in nostris quam eorumdem praedecessorum nostrorum desuper confectis literis contentas (quas contrafacientes eo ipso incurrere volumus), per dilectos filios gubernatores, officiales ac iustitiae ministros provinciarum, civitatum, terrarum et locorum nobis et dictae Romanae Ecclesiae subiectorum (quibus ut praesentes nostras literas omnino exequantur, sub indignationis nostrae poena, districte praecipimus) irremissibiliter afficiantur, plectantur et puniantur, afficique et puniri debeant.

Declaratio quoad receptores praeteritos.

§ 3. Qui vero praefatos homicidas, rebelles, publicos latrones, viarum grassatores, in poenam capitis bannitos et facinorosos homines hucusque in locis suis receptaverint aut tenuerint, in exilium, una cum ipsorum familiis, ad varia loca per ipsos gubernatores, officiales ac iustitiae

ministros declaranda et statuenda (data per eos idonea cautione de huiusmodi exilio servando) mittantur et relegentur. Decernentes praeterea super praemissis procedi posse per accusationem, delationem, inquisitionem et alio quovis modo.

§ 4. Itaque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales, in quavis causa et instantia (sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate), iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indulgentiis et literis apostolicis, quibusvis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis, quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda esset, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Ceterum, quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca, in quibus opus fuerit, deferri, volumus etiam ac decernimus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo etc.

Clausula sub-
inta.Clausula de-
rogatoriae.Transumptio-
rum fides.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, xviii kalendas septembris, pontificatus nostri anno primo.

Sequitur mandatum quotannis dictam bullam publicandi.

Pius Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Præceptum publicandi hanc bullam anno quolibet et asservandi in archivis.

§ 1. Cum nos nuper, pro nostri pastoralis officii sollicitudine, ad pacem et quietem in universo Statu nostro Ecclesiastico inducendam et conservandam, mala extirpanda, ac civitates, terras et loca nostra sicariis et aliis nefariis hominibus expurganda, quasdam nostras sub plumbo desuper confectas literas contra homicidas, bannitos et alios facinorosos, eorumque receptatores, adhaerentes et fautores publicari fecerimus; volentesque literas huiusmodi ab omnibus, quos ipsae concernunt, inviolabiliter observari, nec inobedientes ullo modo sese excusare possint, motu proprio et ex certa scientia, matureque deliberatione nostra, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus, ordinamus, ac, sub indignationis nostrae et mille ducatorum Camerae Apostolicae applicandorum per contrafacientes eo ipso incurrendis poenis, districtè praecipimus et mandamus quod quaelibet communitas, universitas et populus quarumcumque civitatum, oppidorum, terrarum, castrorum et locorum nobis et S. R. E. mediate vel immediate subiectorum, statim cum dictae nostrae literae, si earum transumptum impressum ad eos pervenerit, convocato eorum publico consilio, in praesentia officialium, syndicorum et curam malefactorum habentium, eas ibi, alta et intelligibili voce, etiam vulgari sermone illas declarando, ut melius et facilius ab omnibus percipi possint, legi facere, et deinde in eorum archivio publico diligen-

1 Legimus seu (n. r.).

ter custodiri curare omnino debeant. Ac successive singulis annis in principio cuiuslibet anni, perpetuis futuris temporibus, similiter, ut praefertur, easdem literas in eorum publico consilio legendo reiterare teneantur.

§ 2. Quod si (quod non credimus) ab aliquibus praetermissum vel contraventum fuerit, volumus, et sub excommunicationis et aliis arbitrii nostri poenis etiam mandamus quod loci gubernator, rector et quilibet alius iustitiae minister, quocumque nomine nuncupatus, contra statutum et ordinationem nostram huiusmodi non observantes ad executionem poenarum praedictarum, sine mora, irremissibiliter procedat, ut quos obedientiae bonum ad mandatis nostris parendum non adducit, poenarum saltem metus a contraveniendo absterreat. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

§ 3. Praeterea volumus praesentium literarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae, in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, plenam et indubiam fidem aequè ac originalibus ipsis adhiberi debere.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die quarta septembris millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pontificatus nostri anno 1.

XV.

Confirmatio statutorum et ordinationum in synodo provinciali Mediolanensi circa mores personarum ecclesiasticarum eiusdem provinciae 1.

Pius Papa V, ad futuram rei memoriam.

Inter omnes apostolicae servitutis nobis iniunctae sollicitudines, quae mentem nostram incessanter exercent, illa frequen-

1 Ex Regest. in Secr. Brevium.

Contraveniendum poenae.

Exemplorum fides.

Proemium.

tior occurrit ut ordinationes et statuta, quae circa iam dudum labascentis et pene convulsae disciplinae ecclesiasticae restitutionem prudenter edita fuisse cognoscimus, ab omnibus ipsius Ecclesiae ministris obedienter recipi et indifferenter observari procuremus.

S. Carolus Borromaeus synodum Mediolanensem celebrat.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, nuper in provinciali synodo Mediolanensi, dilecto filio nostro Carolo tituli Sanctae Praxedis, presbytero cardinali Borromaeo nuncupato, qui ecclesiae Mediolanensi ex concessione et dispensatione apostolica praesesse dignoscitur, illi praesidente, quam plurima saluberrima statuta et decreta, ad mores dilectorum filiorum cleri saecularis totius provinciae Mediolanensis reformandos pertinentia, et praesertim honestatem, decorem, reverentiam, ornamenta ecclesiastica, necnon locum, tempus, modum aliasque circumstantias in ecclesiasticorum sacramentorum administratione, missarumque celebratione observanda, ac sepulturas, funeralia, processiones, verbi Dei conciones seu praedicationes, repraesentationes, exuviarum decentiam, vitae honestatem, frugalitatem, morum correctionem et moderationem, archivia et alia ad scripturarum, iurium et aliorum honorum ecclesiasticorum conservationem, necnon fructuum, reddituum et proventuum ecclesiasticorum dispensationem pertinentia, non minus religiose quam sapienter ordinata fuerint, quae, cum non solum licita et honesta, sed etiam ecclesiasticae rei plurimum utilia et apprime laudabilia existant, ab omnibus Dei ministris aequaliter expedit observari.

Eius statuta et canones confirmat Pius et ab omnibus executioni mandari praecipit.

§ 2. Hinc est quod nos, bonorum civium utilitati, honestatique reipublicae nunquam refragari, sed sanctis patriae legibus libenter obtemperare debere considerantes, ac eorum statutorum et decretorum praedictorum, documentorumque desuper confectorum et inde secutorum

tenores, de quibus plenam et distinctam informationem a praedicto Carolo cardinale oretenus nobis factas accepimus, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa scientia nostra, omnia et singula statuta, ordinationes et decreta in particulari synodo Mediolanensi, sic ut praefertur, edita et publicata, ac, prout illa concernunt, in dictis documentis contenta, in omnibus et singulis ecclesiis, prioratibus, praepositis, hospitalibus et aliis piis locis ecclesiasticis saecularibus vel etiam regularibus commendatis, etiam nobis et Apostolicae Sedi immediate subiectis, etiam nullius diocesis, aut alias quomodocumque exemptis, in universa provincia praedicta constitutis, ac per quoscumque eorum ecclesiarum et locorum praelatos, abbates, priores, praepositos, rectores, superiores, ministros, capitula, canonicos et personas saeculares, aut illa ex concessione vel dispensatione apostolica in commendam aut administrationem obtinentes, etiam si dictae Sedis notarii, acoliti, cappellani ac Romanae Curiae officiales, etiam officia sua actu exercentes, etiam familiares nostri et continui commensales, etiam vere et antiqui aut alias in nostris seu venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium et praedictae Sedis servitiis et obsequiis insistentes existant, quos omnes, ratione beneficiorum quorumcumque personalem residentiam requirentium, in dicta provincia per eos quomodolibet obtentorum et obtinendorum, sub sententiis, censuris et poenis a concilio Tridentino, aliisque sacris canonibus contra non residentes latis et impositis, ad personalem residentiam districtè per locorum ordinarios seu eorum in spiritualibus vicarios generales dictae provinciae cogi et compelli volumus; nec eis constitutionem felicis recordationis Eugenii PP. IV, praedecessoris nostri, in favorem curialium

dictae Sedis editam, ac quaecumque privilegia et indulta apostolica, etiam per nos ad id illis, in genere vel in specie, quomodolibet concessa, desuper suffragari intelligimus, vel alias quomodolibet exemptos ac nobis et dictae Sedi, ut praefertur, immediate subiectos, etiamsi nullius dioecesis esse dicantur, dummodo tamen de praedicta provincia existant, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, conditionis et praerogativae fuerint, in omnibus et per omnia integre, ac sub sententiis, censuris et poenis in eis forsitan contentis, recipi et admitti, observari, praestari et debite executioni demandari, nec quempiam se ab eorum observatione, cuiusvis exemptionis, immunitatis, privilegii nec alio praetextu, excusare debere, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 3. Dictaque provincialia statuta et ordinationes et decreta ad ecclesias, monasteria et alia loca, ac eorum superiores, capitula et alias personas saeculares huiusmodi extendimus et ampliamus.

§ 4. Universis eorundem ecclesiarum, monasteriorum, prioratum, praepositarum, aliorumque locorum praelatis, superioribus et capitulis praedictis, in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo, mandantes quatenus eadem provincialia statuta, ordinationes et decreta, iuxta eorum formas et tenorem, in suis ecclesiis, monasteriis et aliis locis publicent et publicari, ac per eorum capitula, canonicos aliasque personas saeculares huiusmodi integre observari faciant; alioquin si, super hoc per locorum ordinarios moniti, in praemissorum executione et observatione cessaverint, illamve locorum ordinarii distulerint, seu alias neglexerint, ipsum metropolitanum vel generalem eius in spiritualibus vicarium negligentiam seu dilationem dictorum ordinarios omnino supplere volumus, committimus et mandamus.

§ 5. Necnon eosdem superiores, praelatos ac commendatarios, capitula, canoni-

cos et personas saeculares praedictas ad praemissorum omnium observationem teneri et efficaciter obligatos esse, censuris et poenis, tam ecclesiasticis quam pecuniariis, praedicti Caroli cardinalis ac pro tempore existentis archiepiscopi Mediolanensis aut eius in spiritualibus vicarii generalis arbitrio moderandis et applicandis, ad id compelli posse.

§ 6. Sicque per quoscumque iudices et commissarios et S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 7. Non obstantibus exemptionibus et immunitatibus aliisque praemissis, necnon Eugenii praedecessoris huiusmodi aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum et locorum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis earumque praelatis, capitulis, superioribus et personis, aliisque praemissis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus, etiam per nos, quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quavis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis

Ad eorum observantiam compelli posse decernit poenis spiritualibus et corporalibus;

Sic ab omnibus iudicandum esse statuit;

Obstantibus derogat;

Eadem statuta ad omnes ecclesias monasteria etc. extendit;

Ab eorum superioribus publicari mandat;

alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die VI iunii MDLXVI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 6 iunii 1566, pontif. anno I.

XVI.

Confirmatio litterarum Iulii II et Leonis X contra dominos locorum et communitates non custodientes eorum territoria, ne venientes ad Urbem et recedentes derobentur 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exigit apostolicae servitutis officium, quo fungimur, ut ea quae hactenus a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, maxime pro venientium ad hanc almam Urbem, et ab ea recedentium securitate, sancita sunt, confirmantur, seu, quatenus expediat, innoventur et extendantur, prout diversis occasionibus conspicitur salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem a felicitis recordationis Iulio PP. II et Leone X, praedecessoribus nostris, emanarunt literae huiusmodi sub tenore, videlicet:

§ 2. Leo episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis providentia circumspecta praedecessorum suorum gesta, quae praecipue pro venientium ad almam Urbem totius orbis caput et recedentium ab ea securitate et commodo facta sunt, pensatis opportunis occasionibus, innovat atque extendit, prout conspicit in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem a felicitis recordationis Iulio PP. II, praedecessore nostro, emanarunt litterae, in forma brevis tenoris subsequenter:

1 Ex impresso typis R. C. A7

Proemium.

Iulius II et Leo X constitutiones super hoc ediderunt.

Leonis X bulla recensetur.

§ 3. Iulius Papa II dilectis filiis baronibus et domicellis ac communitatibus et universitatibus terrarum et castrorum eorundem, necnon aliis civitatibus et universitatibus oppidorum et terrarum S. R. E. mediate vel immediate subiectis, salutem et apostolicam benedictionem. Quia nihil est quod magis expediat nostrae almae Urbis et Curiae ac ceterorum subditorum S. R. E. quieti et regimini, quam quod euntes et redeuntes ad eandem ac ceteras terras eiusdem S. R. E. secure et libere, sine incursione, offensione et invasione latronum, furum ac sicariorum et aliorum male viventium, stare, ire et redire possint et valeant, ac propterea, tam de iure communi quam ex specialibus ordinationibus felicitis recordationis Pauli II et Sixti IV, nostri secundum carnem patrum, ac Innocentii VIII et Alexandri VI, praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, statutum fuerit ut omnes barones et domicelli et universitates castrorum eorundem ac civitates et ceterae terrae et oppida, S. R. E. mediate et immediate subiecti et subiectae, eorum terras, oppida, villas et territoria quaecumque a dictis latronibus, sicariis, furibus et aliis delinquentibus custodirent et secura ac libera facerent, alias ad emendationem omnium damnorum et rerum subtractarum tenerentur et obligarentur; idcirco, praedecessorum nostrorum vestigia insequentes, pro pace et quiete dictae Urbis et omnium terrarum praedictarum, omniumque incolarum et venientium ad easdem securitate, vobis omnibus et vestrum cuilibet tenore praesentium expresse mandamus ut vestras terras, communitates, universitates, villas et castra ac territoria omnia a praefatis viris facinorosis, latronibus, furibus, sicariis et aliis delinquentibus a die intimationis praesentium earundem secura et libera teneatis, reservetis et custodiat. Quod si secus feceritis, tam poenas iuris quam

In qua legitur constitutio Iulii II.

alias poenas et censuras a praedecessoribus nostris praedictis super his promulgatas ipso facto vos et quemlibet vestrum incurrere decernimus et declaramus. Mandantes insuper venerabili fratri Raphaeli, episcopo Albanensi, camerario nostro ac dilectis filiis clericis et praesidentibus Camerae Apostolicae, necnon almae Urbis senatori et aliis officialibus, legatis et gubernatoribus provinciarum, civitatum, terrarum et locorum eiusdem S. R. E. quatenus ad enunciationem et querelam eorum, qui invasi, spoliati aut aliquod aliud damnum ab huiusmodi latronibus, furibus et sicariis passi fuerint, pro satisfactione eorum, ad declarationem dictarum poenarum et emendationem ditorum damnorum, iuxta formam et tenorem constitutionum praedictarum, et praesertim constitutionis et ordinationis praefati Alexandri VI praedecessoris nostri, via executiva procedant et procedere debeant; alioquin, ubi requisiti fuerint et illa exequi neglexerint, tam ipsos quam vos et vestrum quemlibet ad emendationem ditorum damnorum teneri volumus, decernimus et declaramus, non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die octava novembris MDIV, pontificatus nostri anno I.

§ 4. Nos itaque, cupientes literas praedictas pro venientium ad almam Urbem et ab ea recedentium tutela et commodo inviolabiliter observari, motu proprio et ex certa nostra scientia, literas praedictas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, innovamus ac praesentis scripti patrocinio communimus, illasque perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari debere decernimus. Et insuper, cum huiusmodi furta, delicta et derobationes fiant in silvis, nemoribus, latebris et in locis occultis et secretis, non adhibitis nec praesentibus testibus, adeoque sine maxima

difficultate per ipsos spoliatos et derobatos furta et valor rerum subtractarum et ablatarum probari non possint, statuimus et ordinamus quod, quoad probationem honorum subtractorum et eorum valorem stetur declarationi praefatorum praesidentium et clericorum ipsius Camerae Apostolicae, qui, diligenter considerata qualitate personarum spoliatarum et derobatarum, exposita quantitate furtorum, et aliis circumstantiis et coniecturis, recepto iuramento ipsarum personarum derobatarum seu mercatorum, quorum bona ablata existebant, super quibus praefatorum praesidentium et clericorum conscientiam oneramus, furtum et eius valorem declarare debeant; et quod, si derobatio seu furtum in confinibus diversorum territoriorum, diversarum communitatum seu dominiorum, vel iuxta huiusmodi confines¹ derobatus contra dominum territoriorum praedictorum aut communitatem, quam et quem elegerit, ad recuperationem rerum sibi ablatarum agere possit, et valeat ab actione, quam ipse derobatus intentaverit, discedere, si ei placuerit, et contra alium agere licite possit (cum domini confinium praedictorum illos non custodiendo in praemissis culpa non careant), reservato tamen solventi iure agendi contra tertios. Et ut, quantum fieri potest, occasio crassandi et derobandi sublata esse videatur, eisdem motu et scientia ac tenore praecipimus et mandamus, sub duorum millium ducatorum Camerae Apostolicae applicandorum poenis similibus, omnibus et singulis ante dictis, ne fures, latrones et crassatores in silvis et sepibus latibula faciant, nec ibi se abscondere possint, ut prope vias publicas utrinque ad medium miliare arbores et sepes et quaecumque latibula incidere seu incidi, ac amovere seu amoveri et extirpari facere, infra duos menses a die publicationis praesentium computandos, et sic in-

¹ Add. forte fieri contingat (A. T.).

cisas conservare et manutenere omnino teneantur et debeant. Sicque per clericos dictae Camerae, ac quoscumque alios iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et sacri Palatii Apostolici causarum auditores, iudicari ac definiri et exequi debere, sublata eis et eorum cuilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate, decernimus summarie et absque iudicii tela. Mandantes propterea eisdem Raphaeli episcopo et camerario, ac praesidentibus et clericis pro tempore existentibus, ut praemissa omnia et singula ab omnibus inviolabiliter observari faciant, et contrafacientes ad illorum observationem per supradictas poenas, iuxta stilum ipsius Camerae, compellant. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu unius clerici et unius notarii eiusdem Camerae subscriptis, eadem prorsus fides indubia adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae innovationis, commonitionis, decreti, statuti, ordinationis, onerationis, praeepti, mandati et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octavo, kalend. septembris, pontificatus nostri anno VI.

§ 5. Nos igitur, cupientes praesentibus literas, pro venientium ad hanc almam Urbem, quae caput est totius orbis, et recedentium securitate et commodo, inviolabiliter observari, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, literas praedictas, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confirmamus et approbamus, ac perpetuae firmitatis robur adiciamus, seu, quatenus opus

Supradictas
bullas renovat
Pius.

sit, innovamus, ac praesentis scripti patrocinio communimus, illasque perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari debere decernimus.

§ 6. Et insuper, ut barones, domini locorum et communitates praedictae diligentius eorum territoria et loca praedictis latronibus expurgata praeservent, volumus, statuimus et ordinamus quod, quotiescumque alicui seu aliquibus aliquid derobatum et furto subtractum fuerit in eorundem territoriis et confinibus, ultra refectionem damnorum et rerum derobatarum, ut praefertur, teneantur, et quilibet eorum seu earum communitatum teneatur ad tantundem Camerae Apostolicae, loco poenae, tam a iure quam a quibuscumque Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris quomodolibet inflictas, quantum a dilecto filio nostro Vitellotio Sanctae Mariae in Via-Lata diacono cardinali Vitellio, S. R. E. camerario, ac praesidentibus et clericis ipsius Camerae et non aliis parti derobatae restituendum fore declaratum fuerit, ad cuius declarationis executionem statim, absque aliqua appellatione, contra barones, dominos locorum et communitates praedictas deveniri debere mandamus.

§ 7. Sicque per eundem cardinalem camerarium ac quoscumque alios iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et sacri Palatii Apostolici causarum auditores, iudicari ac definiri et exequi debere, sublata eis et eorum cuilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate, decernimus summarie et absque alia tela iudiciaria.

§ 8. Mandantes propterea eidem Vitellotio cardinali camerario ut praemissa omnia et singula ab omnibus inviolabiliter observari faciat, et contrafacientes ad illorum observationem, sub poenis praedictis quoquomodo ac omnibus iuris et

Barones et
communitat. te-
neatur solvere
quantum cuilibet
fuerit abla-
tum.

Sicque praesentibus
deputat iudicari;

Camerarium
deputat execu-
torem.

facti remediis, agat et compellat, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Præsentium sola signatura sufficit.

§ 9. Volumus autem quod præsentis motus proprii sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula quacumque seu constitutione apostolica in contrarium faciente non obstantibus.

Placet, motu proprio. M.

Dat. die 8 iunii 1566, pontif. anno v.

XVII.

Causarum Curiae Camerae Apostolicae generalis auditoris facultates procedendi contra archiepiscopos, episcopos ceterosque praelatos in suis ecclesiis et diocesis minime residentes 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Pius IV auctori Cam. Ap. commisit ut declararet non residentes incurrere poenas a concilio Tridentino contra tales statutas.

§ 1. Cum alias per felicis recordationis Pii quartum, praedecessorem nostrum, iuxta formam concilii Tridentini et aliarum bullarum emanatarum, tam ab ipso Pio, praedecessore nostro, quam aliis Romanis Pontificibus, motu proprio, cuius tenores pro expressis haberi volumus, ex ipsius certa scientia et de apostolica potestatis plenitudine, fuerit mandatum dilecto filio Alexandro Riario, nostro et Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, ut omnes episcopos, archiepiscopos, patriarchas et alias ecclesiasticas personas, curam animarum habentes non residentes, poenas in dicto concilio et bullis contentas incurrere declararet, et ad illarum effectum executioni demandarentur per eundem Alexandrum, auditorem nostrum.

Pius V eidem commisit ut contra contumaces procedat

§ 2. Et ut, ne de eius iurisdictione in posterum dubitari contingat, denuo eidem auditori nostro auctoritate nostra committimus et mandamus quatenus statim,

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

tam contra episcopos, quam archiepiscopos et alios quoscumque praefatos, tam in Urbe quam alibi et ubique locorum existentes, et in propriis diocesis non residentes, constituto sibi quantum sufficere videbitur, summarie, simpliciter et de plano, sola veritate inspecta, et manu regia de inobedientia propria usque ad sententiam exclusive procedat.

ad sententiam exclusive;

§ 3. Et deinde nobis referat, ut nos in consistorio nostro secreto, de fratrum nostrorum consilio, ut moris est, ad sententiam privationis et depositionis praelatorum inobedientium huiusmodi procedere valeamus, prout procedere intendimus.

Se autem ad privationis sententiam processurum declarat;

§ 4. Quo vero ad alios curam animarum habentes usque ad sententiam inclusive procedat, et exequatur iuxta formam et tenorem dicti concilii et literarum nostrarum praefatarum cum eisdem facultatibus, ut supra, et alia faciat et exequatur, prout in dictis literis sive bullis continetur, cum potestate citandi, inhibendi, excommunicandi, suspendendi a divinis, degradandi, interdicendi, aggravandi, reaggravandi, carcerandi et brachium saeculare decernendi, relaxandi et exequendi, aliaque faciendi necessaria quomodolibet et opportuna.

Eidem auditori facultatem concedit procedendi contra habentes curam animarum;

§ 5. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Obstantibus derogat;

§ 6. Et quod praesentis nostri motus proprii sola signatura sufficiat, ac ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria et aliis quibuscumque, quibus omnibus expresse derogamus, non obstantibus.

Præsentium solam signaturam sufficere declarat.

Die decima iunii MDLXVI.

Placet, motu proprio. M.

Dat. die 10 iunii 1566, pontif. anno I.

XVIII.

Declarationes circa allegationem novae causae, in casu fractae pacis vel treguae; admissionemque reorum in contumaciam condemnatorum in Statu Ecclesiastico ad faciendas defensiones, infra vel post annum; necnon circa praeventionem inter iudicem ecclesiasticum et laicum in causis mixti fori.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium.

Cum, ob innumeras Romani Pontificis occupationes, ac particularium rerum quarumlibet Status ignorantiam, contingat ab eo quandoque literas emanare, quae in magnum aliquorum praeiudicium redundare noscuntur, minime reprehendendum esse videtur, si tandem, praeiudicio cognito, literas huiusmodi, etiam si per eius praedecessorem emanaverint, tamquam per inadvertentiam editas, revocat et limitat, aliasque desuper disponit, prout, rerum et temporum qualitate pensata, conspiciat in Domino salubriter expedire.

Pius IV allegationem novae causae prohibuit, in casu pacis et treguae fractae.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Pius Papa quartus praedecessor noster, cupiens criminibus et excessibus, qui in dies oriebantur, providere, per quasdam suas in forma motus proprii editas literas, inter alia, statuit quod, in causis treguarum et pacis fractarum, ipsi fractores vel eorum fideiussores allegare non possent quod offensa ex nova causa processisset, nec allegata cuiquam suffragaretur.

Et in causis mixtis iudicium praeventionem.

§ 2. Et etiam quod in causis mixtis inter iudicem ecclesiasticum et laicum locus sit praeventioni, ita tamen quod iudex ecclesiasticus in casu praeventionis non possit procedere contra laicum, sed illum debeat remittere ad iudicem laicum, et alias prout in eisdem literis plenius continetur.

Hic Pontifex declarat prohibitionem quoad

§ 3. Nos, considerantes a ratione et iuris debito alienum esse eos, qui criminis innoxii fuerint, eorumque fideiussores,

Bull. Rom. Vol. VII

59

si treguae, pax seu fideiussiones de non offendendo, postea ex nova emergente occasione fractae fuerint, earum occasione gravari debere, cum praecipue paces, treguae seu fideiussiones huiusmodi de non offendendo, non ad offensionem ex futuris causis, sed ex praeteritis tantum oriantur, literas praefatas, quoad praemissa, revocantes, cassantes et moderantes, effectumque suum sortiri in praemissis non posse decernentes, motu similiter, etc., novam causam, in pacis, treguarum seu fideiussionum huiusmodi fractione, principales tantum, videlicet qui fuerint causa pacis, treguarum seu fideiussionum de non offendendo huiusmodi factarum seu faciendarum, praestitarum seu praestandarum, si ipsi aliquo modo, seu aliquis eorum in dictis fractionibus intervenerint seu intervenerit, videlicet si aliquis ex dictis principalibus aliquem ex comprehensis in pace, tregua seu fideiussione de non offendendo offenderit, vel ipse ab aliquo ex ipsis comprehensis offendatur, non excusare. Si vero supradicti principales, seu aliquis eorum in fractione pacis, treguae seu fideiussionis huiusmodi ut supra non intervenerint seu intervenerit, ipsos eorumque consanguineos et fideiussores, ceterosque in pace et tregua seu fideiussione de non offendendo comprehensos, et quemlibet eorum novam causam huiusmodi allegare posse, et ea probata, excusari debere, et quoquomodo gravari, perturbari aut inquietari non posse neque debere; idque tam in causis motis et indecis pendentibus, quam etiam finitis, et in quibus etiam pronunciatum fuit (dummodo sententiae desuper latae totaliter non sint executioni demandatae), locum sibi vindicare posse et debere declaramus.

principales tantum procedere, non autem quoad comprehensos;

Contumacibus dat annum ad comparandum;

gravari, vel ita longe abesse, ut ipsorum contumaciam sex mensium spatio eiusmodi expugnare minime queant, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogamus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere; ac quascumque aliter quam ut praemittitur ferendas sententias, nullas, inanes, nulliusque roboris et momenti fore et esse, prout nos eas ex nunc, tamquam contra iuris debitum et de facto latas, annullamus, cassamus et irritamus.

Praeventio- nemque ad iuris et concilii Tridentini terminos reducit.

§ 5. Quo vero ad praeventionem inter iudicem ecclesiasticum et laicum, declaramus illam habere locum in terminis et statu, prout ante dictum motum proprium erat, ac ipsum ad terminos iuris in hoc reducimus; et volumus ut in praeventionibus procedatur iuxta formam iuris et sacrorum decretorum concilii Tridentini, et non alias, aliter, nec alio modo.

Decretum irritans.

§ 6. Sicque et non aliter per quoscumque iudices etc., etiam S. R. E. cardinales, ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc., auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus et decernimus.

Iudices et notarii haec observent.

§ 7. Et nihilominus, pro potiori praemissorum validitate, omnibus et singulis iudicibus, tam ordinariis quam delegatis et subdelegatis, ac eorum locatenentibus et notariis, sub excommunicationis maioris, ac indignitatis nostrae, officiorumque suorum privationis poenis, ne contra praemissa aut illorum aliqua facere et attentare praesumant, districtius inhibemus.

Clausula derogatoria.

§ 8. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quarumcumque civitatum, provinciarum et locorum, etiam iuramento, etc. roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis universitatibus, com-

munitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum quomodolibet concessis etc. Quibus omnibus etc., etiam si de illis etc., illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, motu proprio. M.

.PP. subscr.

§ 9. Et de revocatione, cassatione, declaratione, reductione, voluntate, prorogatione, annullatione, irritatione, statuto et decreto, inhibitione, derogatione et aliis praemissis, quae hic pro simul vel ad partem repetitis habeantur, latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum, et praesertim praesentibus contrariorum, tenores pro sufficienter expressis habeantur.

Clausularum repetitio.

§ 10. Et quod praesentis motus proprii, etiam absque data et registratura, sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

Sola sufficiat signatura.

§ 11. Eiusque transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Fides exemplorum.

§ 12. Quodque in Camerae et Cancellariae Apostolicae, ac Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimissis copiis affixis, post mensem a die affixionis huiusmodi computandum, omnes ita afficiant et arceant, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Quando litterae obligare incipiant.

Fiat. M.

Anno a nativitate Domini MDLXVI, indicatione IX, die vero XX mensis iunii, pont. sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno I, supradictus motus proprius affixus et publicatus fuit ad valvas Principis Apostolorum de Urbe, Camerae ac Cancellariae Apostoli-

Publicatio.

carum, necnon in Audientia literarum contradictarum, ac in acie Campi Florae, dimissis inibi copiis affixis per me Ioannem Guerardi, praefati SS. D. N. Papae cursor.

Ant. Clerici, mag. curs.

Pub. die 20 iunii 1566, pontif. anno I.

Sequitur declaratio dictae constitutionis.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium.

Dudum postquam felicitis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, cupiens subterfugiis delinquentium obviare, per quasdam suas in forma motus proprii editas literas, sub dat. Romae apud Sanctum Petrum, XII kalendas iunii, anno IV, inter alia, statuisset quod rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet, a die condemnationis; quo vero ad iam factas condemnationes, a die publicationis earumdem literarum computandos; per alias nostras, etiam in forma motus proprii, emanatas literas, die XX mensis iunii, pontificatus nostri anno primo, publicatas, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogavimus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere decrevimus.

Dubia exorta super praedictis

§ 1. Cumque, sicut accepimus, a nonnullis ordinationem et dispositionem huiusmodi, nostramque et dicti praedecessoris in illis edendis intentionem variis calumniis eludere, et super earum sinistris interpretationibus agentes pro fisco et Camera Apostolica fatigare, et causas in longum protrahere et illas intricare, sententiarumque executionem evitare satagentibus, saepe in dubium verti contingat (licet ex verborum proprietate res clara sit) an scilicet tam sponte comparentes, de quibus loquitur motus proprius praefati

praedecessoris, quam etiam capti intra dictum tempus, indistincte admitti debeant ad faciendum suas defensiones, maxime stantibus in eodem nostro motu proprio appositis supra relatis verbis videlicet, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere, quae indefinite prolata sunt et videntur posse comprehendere tam sponte comparentes quam captos: nihilominus, considerantes quod verba ipsa nihil aliud disponunt, quam prorogationem termini his quibus ex forma motus proprii praedicti praedecessoris denegari non poterat.

Declaratio quod capitaliter condemnati, capti infra annum, non audiantur absq. iussu Papae, sed sententiae contra eos in contumaciam latae, legitimis praecedentibus in dicta, executioni demandentur;

§ 2. Nos igitur, ad tollendum omne dubium et absurdum evitandum, quod capti et sponte comparentes parisi essent conditionis; necnon calumniis et aliis inconvenientibus huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare, omnemque disputandi materiam tollere et in his opportune providere volentes; necnon singularum literarum praedictarum ac indiciorum inquisitorum, processuum, condemnationum et sententiarum desuper formatarum et latarum ac formandarum et promulgandarum huiusmodi, aliorumque forsitan latius exprimendorum tenores, continentias, formas et compendia, ac reorum, delictorum, criminum et excessuum ac poenarum huiusmodi, et iudicum nomina, cognomina, gradus et qualitates ac quantitates et loca pro plene et sufficienter expressis habentes et decernentes; necnon singulas praenarratas literas confirmantes et innovantes, motu simili etc., quod banniti et in contumaciam condemnati in poenam capitis et ultimi supplicii, si capti ad manus Curiae devenerint, per iudices ad novas sive alias defensiones faciendas, etiam intra dictum tempus non admittantur, nisi habita a nobis vel Signatura nostra desuper gratia speciali; nec literae ipsae, quae in eorum odium editae sunt, eis in aliquo suffragentur, aut illis se iuvare sive de-

gravari, vel ita longe abesse, ut ipsorum contumaciam sex mensium spatio eiusmodi expugnare minime queant, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogamus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere; ac quascumque aliter quam ut praemittitur ferendas sententias, nullas, inanes, nulliusque roboris et momenti fore et esse, prout nos eas ex nunc, tamquam contra iuris debitum et de facto latas, annullamus, cassamus et irritamus.

Praeventio- nemque ad iuris et concilii Tridentini terminos reducit.

§ 5. Quo vero ad praeventionem inter iudicem ecclesiasticum et laicum, declaramus illam habere locum in terminis et statu, prout ante dictum motum proprium erat, ac ipsum ad terminos iuris in hoc reducimus; et volumus ut in praeventionibus procedatur iuxta formam iuris et sacrorum decretorum concilii Tridentini, et non alias, aliter, nec alio modo.

Decretum irritans.

§ 6. Sicque et non aliter per quoscumque iudices etc., etiam S. R. E. cardinales, ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc., auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus et decernimus.

Iudices et notarii haec observent.

§ 7. Et nihilominus, pro potiori praemissorum validitate, omnibus et singulis iudicibus, tam ordinariis quam delegatis et subdelegatis, ac eorum locatenentibus et notariis, sub excommunicationis maioris, ac indignitatis nostrae, officiorumque suorum privationis poenis, ne contra praemissa aut illorum aliqua facere et attentare praesumant, districtius inhibemus.

Clausula derogatoria.

§ 8. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quarumcumque civitatum, provinciarum et locorum, etiam iuramento, etc. roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis universitatibus, com-

munitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum quomodolibet concessis etc. Quibus omnibus etc., etiam si de illis etc., illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, motu proprio. M.

.PP. subscr.

§ 9. Et de revocatione, cassatione, declaratione, reductione, voluntate, prorogatione, annullatione, irritatione, statuto et decreto, inhibitione, derogatione et aliis praemissis, quae hic pro simul vel ad partem repetitis habeantur, latissime extendendis; et quod praemissorum omnium et singulorum, et praesertim praesentibus contrariorum, tenores pro sufficienter expressis habeantur.

Clausularum repetitio.

§ 10. Et quod praesentis motus proprii, etiam absque data et registratura, sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

Sola sufficiat signatura.

§ 11. Eiusque transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Fides exemplorum.

§ 12. Quodque in Camerae et Cancellariae Apostolicae, ac Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimissis copiis affixis, post mensem a die affixionis huiusmodi computandum, omnes ita afficiant et arceant, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Quando litterae obligare incipient.

Fiat. M.

Anno a nativitate Domini MDLXVI, indicatione IX, die vero XX mensis iunii, pont. sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae V anno I, supradictus motus proprius affixus et publicatus fuit ad valvas Principis Apostolorum de Urbe, Camerae ac Cancellariae Apostoli-

Publicatio.

carum, necnon in Audientia literarum contradictarum, ac in acie Campi Florae, dimissis inibi copiis affixis per me Ioannem Guerardi, praefati SS. D. N. Papae cursor.

Ant. Clerici, mag. curs.

Pub. die 20 iunii 1566, pontif. anno I.

Sequitur declaratio dictae constitutionis.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium.

Dudum postquam felicitis recordationis Pius Papa IV, praedecessor noster, cupiens subterfugis delinquentium obviare, per quasdam suas in forma motus proprii editas literas, sub dat. Romae apud Sanctum Petrum, XII kalendas iunii, anno IV, inter alia, statuisset quod rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet, a die condemnationis; quo vero ad iam factas condemnationes, a die publicationis earumdem literarum computandos; per alias nostras, etiam in forma motus proprii, emanatas literas, die XX mensis iunii, pontificatus nostri anno primo, publicatas, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogavimus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere decrevimus.

Dubia exorta super praedictis

§ 1. Cumque, sicut accepimus, a nonnullis ordinationem et dispositionem huiusmodi, nostramque et dicti praedecessoris in illis edendis intentionem variis calumniis eludere, et super earum sinistris interpretationibus agentes pro fisco et Camera Apostolica fatigare, et causas in longum protrahere et illas intricare, sententiarumque executionem evitare satagentibus, saepe in dubium verti contingat (licet ex verborum proprietate res clara sit) an scilicet tam sponte comparentes, de quibus loquitur motus proprius praefati

praedecessoris, quam etiam capti intra dictum tempus, indistincte admitti debeant ad faciendum suas defensiones, maxime stantibus in eodem nostro motu proprio appositis supra relatis verbis videlicet, ac contumacibus huiusmodi defensiones, nonnisi post anni elapsi terminum, denegari debere, quae indefinite prolata sunt et videntur posse comprehendere tam sponte comparentes quam captos: nihilominus, considerantes quod verba ipsa nihil aliud disponunt, quam prorogationem termini his quibus ex forma motus proprii praedicti praedecessoris denegari non poterat.

Declaratio quod capitaliter condemnati, capti infra annum, non audiantur absq. iussu Papae, sed sententiae contra eos in contumaciam latae, legitimis praecedentibus in dicta, executioni demandentur;

§ 2. Nos igitur, ad tollendum omne dubium et absurdum evitandum, quod capti et sponte comparentes parisi essent conditionis; necnon calumniis et aliis inconvenientibus huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare, omnemque disputandi materiam tollere et in his opportune providere volentes; necnon singularum literarum praedictarum ac indiciorum inquisitorum, processuum, condemnationum et sententiarum desuper formatarum et latorum ac formandarum et promulgandarum huiusmodi, aliorumque forsitan latius exprimendorum tenores, continentias, formas et compendia, ac reorum, delictorum, criminum et excessuum ac poenarum huiusmodi, et iudicum nomina, cognomina, gradus et qualitates ac quantitates et loca pro plene et sufficienter expressis habentes et decernentes; necnon singulas praenarratas literas confirmantes et innovantes, motu simili etc., quod banniti et in contumaciam condemnati in poenam capitis et ultimi supplicii, si capti ad manus Curiae devenerint, per iudices ad novas sive alias defensiones faciendas, etiam intra dictum tempus non admittantur, nisi habita a nobis vel Signatura nostra desuper gratia speciali; nec literae ipsae, quae in eorum odium editae sunt, eis in aliquo suffragentur, aut illis se iuvare sive de-

fendere possint. Quinimmo quod iudices praefati sententias ipsas condemnatorias, tam in Urbe quam extra eam latas et ferendas, si tamen legitimis praecedentibus iudiciis ad id inquirendum promulgatae fuerint, executioni realiter et corporaliter, suis loco et tempore congruis respective, totaliter et integre, contra sic captos demandent et demandari faciant, hac nostra perpetuo valitura declaratione declaramus et decernimus, et, quatenus opus sit, de novo statuimus et ordinamus, et ita mentis et intentionis nostrae fuisse et esse attestamur.

Officialesque
in omnibus praedicta observent.

§ 3. Praeterea almae Urbis nostrae generali gubernatori ceterisque iudicibus ordinariis vel delegatis, in Romana Curia vel extra eam residentibus, quibuscumque, in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis nostrae poena, committimus et mandamus, districte praecipiendo per praesentes, quatenus huiusmodi nostram declarationem seu novam constitutionem et ordinationem, necnon ipsas praesentes et in eis contenta omnia et singula, in causis criminalibus seu mixtis ac aliis fiscum et Cameram Apostolicam illiusque interesse quomodolibet concernentibus nunc et pro tempore pendentibus quibuscumque, etiam si forsitan aliqui capti nunc in carceribus detineantur, perpetuo inviolabiliter observari mandent et faciant et illi observent.

Decretum irritans.

§ 4. Et ita et non aliter, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios etc., etiam S. R. E. cardinales, ac Palatii Apostolici causarum auditores, sublata etc., iudicari, interpretari et definiiri debere; irritum quoque etc. decernimus.

Clausulae de rogatorum

§ 5. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque ac consuetudinibus provinciarum, civitatum, oppidorum et locorum quorumcumque, etiam iuramento,

confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum ac etiam singulis praenominatis et aliis quibuscumque iudicibus etc., per nos et praedecessores nostros concessis et etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus etc., illorum tenores etc., hac vice latissime derogamus, ac stylo Palatii ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

§ 6. Volumus autem quod praesentis motus proprii, etiam absque data et registratura, sola signatura sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, regula contraria non obstante.

Sola signatura
sufficit.

§ 7. Eiusque transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae seu literae desuper per breve nostrum expediri possint, et si videbitur, cum omnium et singulorum praenarratorum et expressorum aliorumque necessariorum specificatione et insertionem et cum aliis clausulis opportunis et consuetis.

Transumptorum
fides

Placet, motu proprio. M.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, idibus septembris, anno VI.

XIX.

Exemptiones Ordinum Mendicantium pro eorum bonis et personis a solutione gabellarum et quarumcumque contributionum, onereque hospitandi milites 1.

Plus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Dum ad uberes, quos sacri Mendicantium Ordines in agro dominico quotidie

Exordium.

1 Aliam exemptionem generalem, pro omnibus monialibus et sororibus cuiuscumque Ordinis, a solutionibus et contributionibus huiusmodi, vide sup. in Pii IV const. vi. De statu, pag. 21.

faciant, fructus attente respicimus, et attente considerationis indagine perscrutamur ipsorum Religionis sinceritatem et voluntariae paupertatis habitum, in quibus sub humilitatis spiritu devotum Altissimo praestant famulatum, dignum, quin potius debitum reputamus, ut illis ea libenter concedamus, per quae, semotis quibuslibet gravaminibus, promptiores eiusdem Altissimi inhaereant servitiis.

Exemptiones
Ordinum Mendicantium a gabellis etc., pro eorum personis, bonis, colonis, mercibus et animalibus.

§ 1. Hinc est quod nos, volentes eosdem Mendicantium Ordines et dilectos filios eorum fratres et monachos, ceterasque personas, ac etiam moniales quaslibet eiusdem Ordinis sub illorum cura degentes specialibus favoribus et gratiis prosequi, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod ex nunc deinceps, perpetuis futuris temporibus, omnes et singuli Mendicantium Ordinum huiusmodi fratres, monachi et dilectae filiae in Christo moniales seu sorores, ac aliae utriusque sexus personae regulares ubilibet per totum christianum orbem diffusi et constituti, illorumque monasteria, coenobia, domus, conventus, ecclesiae, cappellae, oratoria et alia loca, etiam unita, ac membra et dependentia, necnon terrae cultae et incultae, possessiones, praedia, agri, et alia omnia et singula, mobilia et immobilia ac semoventia, et ubilibet ac in quibuscumque rebus consistentia bona, necnon eorum in dictis bonis laboratores, coloni, arrendatarii, locatarii et affictuarii, negotiorumque suorum gestores universi quomodolibet nuncupati, nunc et pro tempore existentes, in perpetuum, ab omnibus et singulis exactionibus, tam urbanis quam rusticis, necnon datis, gabellis, pedagogiis, vectigalibus, collectis, impositionibus et oneribus, ordinariis et extraordinariis, ac tam realibus quam personalibus, meris et mixtis, etiam subsidio triennali, et au-

gumento ac focolaribus; e quorum taxis, militumque hospitibus, ac alias quibuscumque nominibus nuncupatis, quavis auctoritate quomodolibet impositis et imponendis, et quae laicis ac aliis quibusvis quomodolibet imponi consueverunt et in futurum imponentur; ac ratione quarumcumque mercium et rerum, cuiuscumque generis vel qualitatis existentium, tam per mare et aquam dulcem, quam per terram, undecumque et quomodocumque pro tempore delatarum, necnon animalium quorumcumque mortuorum et vivorum, et quae alias quomodolibet et ex quavis causa, ac super quibuscumque rebus tam in alma Urbe nostra, quam extra eam ubilibet locorum exiguntur et in futurum exiguntur; necnon a contributionibus et solutionibus in illis faciendis, ac tam pro victu et vestitu, quam quocumque alio usu suo tantum, ac tam emendo quam vendendo et alias quomodolibet negociando; necnon etiam a solutione quadrantis pro singulis libris carniis de animalibus, quae nunc et pro tempore ex armentis occidi contigerit, necnon etiam quae in suis aedibus, praediis et possessionibus privatim detinent et nutriunt; ac a contributione sumptuum et expensarum, quae aliquando pro pontibus, viis, aquaeductibus, muris, moenibus, aliisque machinis struendis et reparandis seu reficiendis; ac civitatum, terrarum et locorum quorumcumque fortificationibus, necnon etiam alias in omnibus et per omnia; ac tam in dicta Urbe, quam extra eam ubilibet, penitus et omnino liberi, immunes et exempti, ac liberae et exemptae, liberaeque immunita et exempta sint et esse censeantur, ac pro talibus teneantur et reputentur. Quodque terrae, agri, possessiones et loca arativa, ut praefertur, in illis, quae aliquando pro pasuis animalium ad certum tempus reservantur, nullatenus umquam comprehendantur, nec comprehendi censeantur.

Exemptio ab onere hospitalitatis militum.

§ 2. Ac etiam monasteria, coenobia aliaque omnia regularia loca praedicta, pro quorumcumque militum, tam equitum quam peditum, hospitium, quemadmodum magno cum nostro dolore hucusque in plerisque locis factum comperimus, nequaquam assignentur; nec assignari debeant.

Redditi eorum per ipsos Mendicantes et eorum procuratores tantum exigi, et pro eorum sustentatione subsumpti.

§ 3. Et insuper quod fructus, redditus, proventus, introitus et alia quaecumque bona monasteriorum, coenobiorum et aliorum locorum regularium praefatorum, ab aliis quam a syndicis et procuratoribus religiosiis fratribus, monachis et monialibus, aliisque personis praefatis exigi, illaque dumtaxat in beneficium loci, vel sustentationem ipsorum religiosorum fratrum et monialium expendi, nec per alios quoscumque quovis nomine censeantur, nec in alium quam praemissum usum converti seu expendi possint neque debeant, nisi de consensu superiorum illius loci, cui data vel consignata aut donata fuerint, quem alias spectabunt; nec etiam soli tutores aut curatores seu protectores, et alio nomine sanctesii, aut alias nuncupati, de eisdem bonis ullo modo disponere possint. Quodque id ipsum etiam de elemosynis, oblationibus et quibuscumque aliis donativis intelligi et observari debeat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus, ordinamus, volumus et declaramus.

Repetitio exemptionum.

§ 4. Necnon fratres, monachos, moniales ac alias regulares personas, eorumque monasteria, coenobia, conventus, ecclesias, cappellas, oratoria et alia loca, ac terras, possessiones, praedia, agros et bona, necnon laboratores, colonos, arrendatarios, locatarios, afflictuarios ac gestores praedicta, ut praefertur, libera, immunita et exempta eisdem auctoritate et tenore facimus, ac fore et esse decernimus.

§ 5. Mandantes propterea dilectis filiis modernis, et pro tempore existentibus Ca-

merae Apostolicae camerario, praesidentibus et clericis, ac commissariis, agentibus et officialibus quibuscumque, ut omnibus et singulis, tam virorum quam mulierum monasteriis Mendicantium Ordinum huiusmodi existentibus, sub ditione nostra temporali mediate vel immediate constitutis, tantum sal, quantum pro eorum usu suffecerit, singulis annis, omni dilatione cessante, et contradictione remota, contribuere et assignare, ac contribui et assignari facere debeant realiter et cum effectu.

Sal Mendicantibus pro eorum usu detur gratis per ministros R. Camerae.

§ 6. Districtius etiam, in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis nostrae ac excommunicationis maioris latae sententiae, duorum millium ducatorum auri de Camera, pro una basilicae S. Petri de Urbe et pro altera medietatibus singulis monasteriis et locis praefatis, quae molestari seu perturbari contigerit, irremissibiliter applicandorum, poenis, eo ipso, si et quoties contrafactum fuerit, incurrendis, inhibentes tam illis quam dilectis filiis legatis, vicelegatis, gubernatoribus, potestatibus, datiorum, gabellarum, onerum et aliorum praemissorum exactoribus, conductoribus, appaltatoribus, necnon quibusvis communitatibus et universitatibus, illarumque officialibus et personis, aliisque quibuscumque, ad quos spectat et quomodolibet spectabit in futurum, quatenus praemissa omnia et singula inviolabiliter et perpetuo observent, ac ab omnibus observari faciant; neque fratres, monachos, moniales et alias religiosas personas, aliosque supradictos super praemissis quomodolibet molestent et perturbent, neque permittant per quoscumque quomodolibet molestari seu perturbari. Et si quis contradicere, aut quovis modo contravenire praesumpserit, per mandatum executivum contra ipsum, cuiuscumque dignitatis, status, ordinis vel praeminentiae fuerit, ipso facto procedi.

Contravenientium poenae.

Decretum irritans.

§ 7. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quicquid secus super hisa quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Executorum deputatio et facultates.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis et episcopis, sive eorum vicariis in spiritualibus generalibus, necnon dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, ac abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, canonicis et capitulis, ac aliis quarumcumque ecclesiarum praelatis et personis, ubilibet et in quibuscumque regionibus, terris et locis existentibus, et aliis, ad quos quomodolibet spectat et spectabit, per praesentes motu simili mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, per se vel alium seu alios, praesentes literas, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte fratrum, monachorum, monialium, aliarumque religiosarum personarum praefatarum fuerint requisiti, solemniter publicantes, illisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos, et eorum singulos statuto, ordinatione, voluntate, declaratione, constitutione, deputatione, mandato, inhibitione, decreto aliisque praemissis pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper per camerarium, praesidentes, clericos et commissarios Camerae huiusmodi necnon legatos, vicelegatos, gubernatores, collectores gabellarum et exactores praedictos, aut quoscumque alios ad aliquam solutionem, contributionem vel praestationem, praemissorum occasione, quomodolibet faciendam quovis modo cogi et compelli, aut alias contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, perturbari

aut inquietari. Contradictores quoslibet, et rebelles per praedictas aliasque opportunas censuras et poenas, appellatione postposita, composcendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas huiusmodi incurrisse declarando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus sit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium non extrahatur, ac omnibus illis, quae in contrarium per quoscumque officiales et quosvis alios, ac praesertim per officiales civitatis nostrae Bononiensis et quosvis alios adducta sunt hactenus, et deducuntur in posterum, ac adduci et allegari possent, necnon quibuscumque litibus et causis, tam in Romana Curia, quam extra eam ubilibet, ac coram quibuscumque iudicibus, etiam Palatii nostri causarum auditoribus, ac S. R. E. cardinalibus super praemissis inter quoscumque quomodolibet pendentibus, ac etiam instructis et ad sententiam deductis, vel etiam a sententia terminatis, nisi in favorem ecclesiae fuerint; et praesertim quadam lite inter huiusmodi regulares ac cives et communitatem dictae civitatis Bononiensis in Romana Curia pendente, quas et quam ac omnes processus et scripturas productas et producendas, ac registra et sententias ubivis comparentes et latas ac ferendas ad nos avocamus et penitus extinguimus, cassamus, annullamus et delemus, perpetuumque desuper silentium imponimus; necnon quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis, editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, etiam contra exemptos quomodolibet editis et edendis, ac etiam iuramento, confirmatione aposto-

Clanulae de rogatoria.

lica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis et eorum singulis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis in genere et specie, etiam motu simili, et ex certa scientia, etiam consistorialiter, et alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus in contrarium concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris die XXIX iulii MDLXVI, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 29 iulii 1566, pontif. anno I.

XX.

Poenae contra receptantes homicidas, rebelles, grassatores aliosque huius furfuris homines ¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Prooemium. Indefessa pastoralis nostrae providentiae sollicitudo ad ea potissimum diligenter intendit per quae omnes christifideles, praesertim subditi et S. R. E. devoti et peculiare filii, quiete et pacifice vivere valeant, unde nos in his nostrae

¹ Ex editione typis Bladi.

provisionis remedium libenter adhibemus, ac poenas adiicimus, ut si non pacis cupidine, saltem formidine poenae, mandata apostolica, ad ipsorum subditorum nostrorum tranquillitatem spectantia, debite serventur, et alias desuper disponimus, prout in Domino conspiciamus salubriter expedire.

§ 1. Cum itaque (sicut non sine gravi animi nostri molestia nuper accepimus) diversae Status Ecclesiastici et domini nostri temporalis personae, posthabitis et neglectis constitutionibus et mandatis, tam a nobis quam etiam aliis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris emanatis, homicidas, rebelles, latrones publicos, grassatores viarum, ac in poenam capitis bannitos, et alios facinorosos homines in suis locis receptare ac tenere, eisque diversimode favere, consiliumque et auxilium praestare non reformident, in non modicum apostolicorum mandatorum contemptum, plurimamque eorumdem subditorum nostrorum perturbationem et offensionem.

§ 2. Nos igitur, ad quos, pro universalis nostrae administrationis munere, praecipue pertinet inconvenientibus huiusmodi et scandalis, quae exinde quotidie proveniunt, omni diligentia nostra obviare, in praemissis, quantum cum Deo possumus, opportune matureque providere volentes, motu proprio, et ex certa scientia maturaque deliberatione nostra, ac de apostolicae potestatis plenitudine, praeter alias, contra talia perpetrantes a nobis iam factas constitutiones, hac nostra perpetuo valitura sanctione et constitutione statuimus, ordinamus, volumus, decernimus et declaramus quod quicumque subditi nostri et ipsius Romanae Ecclesiae, cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis, nobilitatis et praeminentiae existentes, etiamsi barones, domicelli et feudatarii nostri fuerint, aliquos homicidas,

Nonnulli homicidas etc. receptabant, eisque favebant.

Qui haec de cetero patraverunt, poenis confiscation. honorum, demolitionis domorum et perpetui exilii cum familiis puniantur;

rebelles, publicos latrones, grassatores viarum, ac in poenam capitis bannitos et quoslibet alios facinorosos homines, illorumque adhaerentes, fautores et complices, de cetero in suis locis receptaverint aut tenuerint, poenis confiscationis omnium honorum, ac demolitionis domorum suarum, et exilii perpetui, una cum totis eorum familiis, ultra alias poenas tam in nostris, quam eorumdem praedecessorum nostrorum desuper confectis literis contentas (quas contrafacientes eo ipso incurrere volumus), per dilectos filios gubernatores, officiales ac iustitiae ministros provinciarum, civitatum, terrarum et locorum, nobis et dictae Romanae Ecclesiae subditorum (quibus, ut praesentes nostras literas omnino exequantur, sub indignationis nostrae poena, districtae praecipimus) irremissibiliter afficiantur, plectantur et puniantur, afficiantur et puniri debeant.

Qui vero hucusque receptaverunt, in exilium cum familiis mittantur.

§ 3. Qui vero praefatos homicidas, rebelles, publicos latrones, viarum grassatores, in poena capitis bannitos, et facinorosos homines hucusque in locis suis receptaverint aut tenuerint, in exilium, una cum ipsorum familiis, ad varia loca, per ipsos gubernatores, officiales ac iustitiae ministros declaranda et statuenda (data per eos idonea cautione de huiusmodi exilio servando), mittantur et relegentur.

Super his procedi potest per accusationem, delationem, etc.

§ 4. Decernentes praeterea super praemissis procedi posse per accusationem, declarationem, inquisitionem et alio quovis modo; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quavis causa et instantia (sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate), iudicari et diffiniri debere; necnon irritum et inane quidquid secus a quoquam, quavis auctori-

Bull. Rom. Vol. VII.

60

tate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, et etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis, in genere vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis et saepius innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda esset, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Ceterum, quia difficile foret etc.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, decimo octavo kalendas septembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15 augusti 1566, pontif. anno I.

XXI.

Revocatio facultatis quomodolibet concessae Graecis Latino ritu, et Latinis Graeco more celebrandi missas et divina officia ¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Providentia Romani Pontificis plurimum circumspecta, nonnumquam ea, ¹ Ad materiam celebrandi missas vide sup. const. IX, *Cum primum*, pag. 434. Alia autem de Graecis indicavi sup. in Pii IV constit. XC, *Romanus*, pag. 274.

Derogatio contrariorum.

Fides danda transumptis. Clausulae

Erratum.

quae, certis suadentibus causis, per eius praedecessores gesta sunt, ex aliis non minus rationabilibus causis alterat et ad pristinum statum reducit, prout aequitas suadet, et in Domino conspicit expedire.

Revocatio facultatum concessarum Graecis celebrandi ritu Latino, et Latino ritu Graeco.

§ 1. Sane, cum ad notitiam nostram pervenerit quod nonnulli presbyteri, tam Graeci quam Latini, antiquum sanctae Romanae Ecclesiae ritum, tam in celebratione missarum quam aliorum divinarum officiorum, pervertere satagentes, diversas licentias et facultates missas et alia divina officia Graeci Latino more, ac Latini Greco ritu celebrandi ab Apostolica Sede vel eius legatis ac etiam maiore poenitentiario pro tempore existente, variis praetextibus, impetrarunt, illisque iam pridem utuntur; hoc ab antiquo catholicae Ecclesiae instituto sanctorumque Patrum decretis deviare considerantes, propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei extirpare et submovere volentes, omnes et singulas licentias et facultates huiusmodi hactenus, etiam motu proprio vel quorumvis, etiam imperatorum, regum et aliorum principum, contemplatione, et ex quibusvis causis, quomodolibet concessas, ac apostolicas et alias literas desuper confectas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habentes, apostolica auctoritate, ex certa scientia, hac praesenti nostra perpetuo valitura constitutione, revocamus, cassamus, annullamus et irritamus, quibusvis presbyteris, tam Graecis quam Latinis, in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis nostrae, ac perpetuae suspensionis a divinis, poenis, districtius inhibentes ne deinceps praesbyteri Graeci, praecipue uxorati, Latino more, et Latini Graeco ritu, huiusmodi licentiarum et facultatum aut alio quovis praetextu, missas et alia divina officia celebrare vel celebrari facere praesumant.

§ 2. Mandantes, in virtute sanctae obedientiae, omnibus et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis quatenus in civitatibus et dioecesibus propriis praesentes nostras literas publicari et, sub praedictis et aliis sibi benevisis poenis, per quoscumque praelatos, capitula, clericos, fratres, superiores et personas quaslibet, inviolabiliter observari faciant. Contradictores quoslibet, auctoritate apostolica, compescendo.

Episcopi et alii faciant in eorum dioec. publicari et observari hanc constitutionem.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum et aliorum locorum quorumcumque, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem ecclesiis, monasteriis, domibus et locis, illorumque capitulis, conventibus, superioribus et personis ac Ordinibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam ad imperatorum, regum, reginarum, ducum et aliorum principum instantiam aut eorum contemplatione, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, illaque, quoad praemissa, cassamus penitus et annullamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Clausula derogatoria.

§ 4. Volumus autem quod praesentes literae ad valvas Beati Petri apostolorum principis et Cancellariae nostrae ac in acie Campi Florae publicentur et inter constitutiones extravagantes perpetuo valituras conscribantur. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca

Forma et effectus publicandi.

deferri, volumus et etiam declaramus quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides ubicumque adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, decimotertio kalendas septembris, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 20 augusti 1566, pontif. anno 1.

XXII.

Revocatio constitutionis Pii IV et innovatio alterius constitutionis Gregorii XI et Clementis VI super exprimendis gradibus propinquioribus in dispensationibus matrimonialibus impetrandis in diversis gradibus.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V.

Enarratio constit. Pii IV.

Attendens per quamdam constitutionem dudum per felicis recordationis Pium Papam IV, Sanctitatis Suae praedecessorem, editam, qua cavetur quod in dispensationibus matrimonialibus, pro diversis consanguinitatis seu affinitatis, ex eodem stipite provenientibus, gradibus coniunctis, non remotioris solum, prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes ac desuper confectae literae nullius sint roboris vel momenti, prout in dicta constitutione plenius continetur, a dispositione iuris communi et laudabili ac antiquo Romanae Curiae stylo nimium recedi ac favorem matrimonii debitum restringi.

§ 1. Volensque propterea iuri et stylo praedictis, necnon, pie memoriae Gre-

gorii XI et Clementis VI, Romanorum Pontificum etiam Sanctitatis Suae praedecessorum, vestigiis inhaerendo, sacramento et libertati matrimonii, quantum cum Deo potest, favere, statuit et ordinavit quod de cetero in quibuscumque dispensationibus, quas pro matrimoniis contractis aut contrahendis inter viros et mulieres, invicem diversis prohibitis consanguinitatis et affinitatis aut mixtis, ex communi seu ab eodem stipite surgentibus, quicumque illi sint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cum in eo Sanctitas Sua nunquam dispensare intendat, gradibus coniunctos, ab eadem Sanctitate Sua et pro tempore existente Romano Pontifice aut Sede Apostolica impetrari vel alias concedi contigerit, ac literis commissionibusque desuper, etiam locorum ordinariis, faciendis, gradus remotior attendatur trahatque secum propinquiorum, ac, ob id, sufficiat remotiorum tantum gradum exprimere, obtentis tamen postea super propinquiore literis declaratoriis, iuxta Gregorii et Clementis praedecessoris huiusmodi constitutiones, quas, quoad hoc, innovavit et inviolabiliter observari mandavit; dispensationesque seu dispensandi commissiones ac desuper confectas literas et processus habitos per easdem dispensatis, seu his cum quibus dispensari mandatur, propter proximioris gradus huiusmodi non expressionem, de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus et per omnia suffragari, perinde ac si in literis seu commissionibus huiusmodi de proximioris seu utroque gradu specialis et expressa mentio facta fuisset.

§ 2. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quocumque, quavis au-

Revocatio et innovatio (de qua in rubrica).

Clausula sublata.

toritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decrevit.

Constitutione Pii praedecessoris huiusmodi ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet, publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, die vero Martis, vigesima mensis augusti, pontificatus praefati sanctissimi domini nostri Papae anno I.

A. Lomellinus, custos.

Publ. die 20 augusti 1566, pontif. anno I.

XXIII.

Declarationes concilii Tridentini, sess. xxiv, cap. II et IV, circa impedimenta cognationis spiritualis et affinitatis ex fornicatione, quoad matrimonia post confirmationem concilii contracta et de cetero contrahenda.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V.

Ad cuius notitiam pervenit quod, cum in decretis sacri concilii Tridentini certae tantum personae enumerentur inter quas dumtaxat cognatio spiritualis deinceps contrahatur, ab aliquibus revocatur in dubium an qui, ultra personas in dictis decretis enumeratas, quoquomodo cognatione spirituali, ante confirmationem dicti concilii, coniuncti erant, absque dispensatione apostolica, matrimonium, post dictam confirmationem, contrahere potuerint, ac hodie et de cetero contrahere possint, cum ante praedictam confirmationem id facere de iure minime liceret.

Huius concilii confirmatio habetur sup. in Pii IV constit. lxxx, Benedictus, pag. 244, ubi dixi de eius indictione, prosecutione et quo tempore illud ligare coeperit.

§ 1. Et insuper, cum in eisdem decretis statuatur affinitatem, quae ex fornicatione contrahitur, in illis solummodo attendi debere, qui primo vel secundo affinitatis gradu coniunguntur, ab aliquibus pariter dubitetur an matrimonia inter personas, quae, ante confirmationem dicti concilii, absque dispensatione apostolica, contracta, et quae deinceps contrahi contigerit, dirimi debeant.

§ 2. Sanctitas Sua, ad tollendum omne dubium, eos, qui, ante confirmationem praedicti concilii, cognationem spiritua-lem contraxerunt, dummodo non sint ex personis in dictis decretis enumeratis, et inter quas tantum concilium voluit deinceps contrahi hanc cognationem spiritua-lem, matrimonii vinculo inter se, absque dispensatione aliqua, libere et licite copulari posse, ac matrimonia, etiam post confirmationem huiusmodi, absque dispensatione Sedis Apostolicae, inter eas iam contracta valere, plenamque roboris firmitatem obtinere.

§ 3. Et similiter matrimonia, post confirmationem concilii, absque dispensatione apostolica sequuta et quae de cetero sequentur inter personas, quae, ante dictam confirmationem, affinitatem (infra tamen secundum gradum ex fornicatione proveniente) contraxerant, propter huiusmodi affinitatem dirimi non debere, sed valida et efficacia existere declaravit.

§ 4. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decrevit.

Placet, publicetur et describatur. M.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quin-

1 Cherub. addit tertio vel ulteriori huiusmodi affinitatis gradu coniunctae erant. post confirmationem dicti concilii, (R. T.)

Dubium circa eisdem concil. cap. IV, quoad impedimen. affinitatis ex fornicatione.

Declaratio primi dubii circa cap. II.

Declaratio primi dubii circa cap. IV.

Decretum irritans.

gentesimo sexagesimosexto, die vero Martis, vigesima mensis augusti, pontificatus praefati sanctissimi domini nostri Papae anno I.

A. Lomellinus, custos.

Publ. die 20 augusti 1566, pontif. anno I.

Sequitur alia declaratio circa impedimenta cognationis spiritualis.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cum Illius vicem, licet minime suffragantibus meritis, geramus in terris, de cuius vultu prodit iudicium et vident oculi aequitatem, officii nostri debitam prosequimur actionem, sic obscuros sacrorum canonum sensus ita aperire studemus ut piis christifidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquatur.

§ 1. Sane, licet ex eo quod in concilio Tridentino decretum fuerit cognationem spiritua-lem inter eos tantum contrahi, qui suscipiunt baptizatum de baptismo ac baptizatum ipsum et illius patrem et matrem, necnon baptizantem et baptizatum baptizatique patrem et matrem, in reliquis personis, quae per antiquos canones, occasione cognationis huiusmodi, contrahere prohibebantur, omne impedimentum sublatum esse videatur, adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus an saltem impedimentum cognationis spiritualis huiusmodi inter maritum vel uxorem suscipientis et baptizatum, necnon inter maritum vel uxorem suscipientis, patrem ac matrem baptizati vigeat, propterea quod prohibitum de uno coniuge, de altero etiam prohibitum esse videatur.

§ 2. Nos, piarum mentium quieti et matrimoniis favori (quantum ex alto nobis permittitur) consulere volentes, a praecisis verbis concilii minime descendendum in praemissis esse censuimus. Et propterea nullum amplius impedimentum, ratione cognationis huiusmodi, sub-

esse decernimus et declaramus quominus inter dictos maritum vel uxorem suscipientis et baptizatum, baptizatique patrem et matrem et quascumque alias personas, tam ex parte suscipientis quam baptizantis et baptizati, in dicto concilio nominatim non expressas, matrimonium libere et licite contrahi possit, et ita ab omnibus iudicari debere mandamus atque statuimus.

§ 3. Decernentes irritum et inane si quid secus a quoquam, quacumque dignitate, auctoritate et potestate praedito, contigerit iudicari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, aliisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica et in acie Campi Florae de more publicentur et inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, quarto kalendas decembris, pontificatus nostri anno I.

Visum de Curia. Iacobus Barengus.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimosexto, indictione nona, die vero nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii divina providentia Papae V, anno eius I, retrospectae literae apostolicae affixae et publicatae fuerunt ad valvas Cancellariae Apostolicae et acie Campi Florae, ut moris est, per nos Antonium Clerici et Ioan-

Decretum irritans.

Clausulae derogatorias.

Forma publicandi, quae mox sequitur.

Publicatio

Dubium circa cap. II concil. Trid. sess. xxiv, De Reform. matrim. quoad impedimenta cognationis spiritualis.

Exordium. Dubium secundum circa dictum cap. II.

Declaratio eiusdem dubii.

nem Andream Rogerium, praefati sanctissimi domini nostri Papae cursores.

Stephanus de Olea, magister cursorum.

Sequitur alia declaratio circa impedimentum affinitatis et fornicationis.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ad Romanum Pontificem spectat canonicas sanctiones, quae expressiorem sensum postulare videntur, re diligenter perspecta, ita declarare et alias providere ut omnis dubietas de piis christifidelium mentibus evellatur.

Exordium.

Dubium secundum circa dictum cap. iv. conc. Trident.

§ 1. Sane, postquam ex eo quod Tridentina synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens, per quod non solum matrimonium contrahi prohibetur, sed etiam postea factum dirimitur, ad eos tantum restrinxit, qui primo et secundo gradu coniunguntur, in ulterioribus vero gradibus statuit matrimonium postea factum non dirimi, a pluribus christifidelibus, ut accepimus, est dubitatum an, licet in ulterioribus gradibus huiusmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen, iuxta antiquos canones, contrahi prohibeatur.

Declaratio eiusdem dubii.

§ 2. Et propterea, nos omnem ambiguitatem tollere et animarum tranquillitati ac matrimonii libertati, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, declaramus et apostolica auctoritate decernimus nullum hodie impedimentum remanere, quominus in ulterioribus gradibus huiusmodi libere et licite matrimonium contrahi possit.

Decretum irritans.

§ 3. Et ita ab omnibus iudicari debere mandamus atque statuimus, decernentes irritum et inane si quid secus a quoquam, quacumque dignitate, auctoritate et potestate praedito, contigerit iudicari, non obstantibus constitutionibus et ordi-

nationibus apostolicis aliisque contrariis quibuscumque.

Forma publicandi, quae mox sequitur.

§ 4. Volumus autem quod praesentes literae in Cancellaria nostra Apostolica et in acie Campi Florae de more publicentur, et inter constitutiones perpetuo valituras describantur; et quia difficile foret eas ad singula quaeque loca deferri, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii subscriptis ac sigillo alicuius praelati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimosexto, quarto kalendas decembris, pontificatus nostri anno 1.

Publicatio.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimosexto, die vero decimanona mensis decembris, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii divina providentia Papae V, anno eius 1, retrospectae literae apostolicae affixae et publicatae fuerunt Romae in valvis Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Florae, ut moris est, per nos Ioannem Andream Rogerium et Camillum Cherubinum, cursores.

Stephanus de Olea, magister cursorum.

Dat. die 28 nov. 1566, pontif. anno 1.

XXIV.

Familiares sanctae Romanae Ecclesiae et aliorum praelatorum Romanae Curiae regalia vel stipendia non conventa ab eis vel eorum haeredibus petere prohibentur; et ordo in satisfaciendis eorum creditoribus praefinitur 1.

1 Haec stipendia infra annum a die obitus debitorum et pro biennio tantum peti posse decrevit Paulus III in const. LVI, Cum sicut, tom. VI, pag. 577. De consignatione annuli et ornamentorum cappellae, de quibus hic agitur, vide Iulii III const. VII, Cum sicut, ibidem, pag. 417.

Sanctissimus in Christo pater et dominus noster dominus Pius divina providentia Papa V,

Causa huius constitutionis.

Accepto, ut asseruit, quod nonnulli familiares reverendissimorum dominorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, veluti parafrenarii, credentarii, coqui, magistri stabuli, ita vulgariter nuncupati, et forsitan alii, cuiuscumque sint nominis et ministerii, defunctis cardinalibus eorum dominis, consuetudinis, privilegii seu quocumque alio praetextu, in non modicam memoriae ipsorum defunctorum cardinalium ignominiam, parafrenarii videlicet mulas cum instrumentis et phaleris suis, et alii alia ipsorum cardinalium instrumenta et bona per ipsos familiares respective in eorum ministeriis teneri et exerceri solita, etiam invitatis ipsorum defunctorum haeredibus et cardinalibus sive testamentorum exequutoribus ab ipso testatore, sive pro haeredibus ab intestato per constitutiones pontificias deputatis, etiam argentea et pretiosa sibi arripere et usurpare, ac pro illis plerumque etiam inter se rixari et digladiari consueverunt, cum magno totius Curiae scandalo et cardinalatus dignitatis opprobrio; et universi etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium parafrenarii, caudatarii, universitates et collegia inter se facientes, in novorum cardinalium creatione et obitu, et forsitan aliis certis temporibus, ab eisdem novis cardinalibus et defunctorum haeredibus respective certas pecuniarum summas aut res alias, magna cum importunitate et temerarie, exigere et quodammodo extorquere sunt soliti.

Prohibitio petendi regalia a cardinalibus vel eorum haeredibus.

§ 1. Volens tam scandalosorum abusu occasionem tollere, omnes et singulas consuetudines et usus per praedictos et alios quoscumque ipsorum cardinalium familiares et ministros, tam singulariter quam communiter et collegialiter, ut praefertur, seu alias quomodolibet

petendi, et exinde actiones et iuris quaecumque remedia allegari et exerceri solita penitus abrogavit et substulit; ac de cetero familiaribus ipsis, praedictorum occasione, nullum ius nullamque penitus actionem aut iuris remedium competere, neque eis aliqua ex bonis et pecuniis praedictis deberi, sed eos debere esse contentos suis salariis, si qua eis promissa fuerunt, et eo amplius si defunctorum haeredibus aut cardinalibus praedictis respective aliquid familiaribus ipsis, sive ut singulis sive ut universis, aut alias, ex mera ipsorum haeredum et cardinalium liberalitate, dare placebit; irritumque etc. decrevit.

Contrarium derogatio.

§ 2. Non obstantibus praetensis constitutionibus praedictis, et forsitan per Romanos Pontifices suos praedecessores et per se et Sedem Apostolicam, etiam iteratis vicibus concessis, confirmatis, approbatis et innovatis, privilegiis quoque etc., tenores etc., latissime extendentes etc.

Apud Sanctum Marcum, in consistorio habito die Veneris, sexta septembris, millesimo quingentesimo sexagesimosexto.

Sequitur alia in praedictis constitutio.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Familiares non petant mercedem non contentam.

Cupientes litium anfractibus, qui post obitum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium et aliorum quorumcumque praelatorum in Romana Curia decedentium inter eorum creditores oriuntur, dum se unusquisque altero potiorum contendit, dum aliqui, praetextu mercedis et regaliorum, alios creditores praecedere conantur, quo fit ut saepenumero pauperissimi, qui eorum substantiam bona fide crediderunt, non tantum debita satisfactione defraudentur, sed etiam longis et periculosissimis litibus, gravissimo cum eorum impendio, defatigentur, hac perpetuo valitura

constitutione sancimus ut, defunctis in Romana Curia tam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, quam patriarchis, archiepiscopis, episcopis, Camerae Apostolicae clericis, sacri Palatii Apostolici auditoribus, referendariis, maioris praesidentiae abbreviatoribus et aliis quibusvis praelatis, nullus super eorum bonis mercedem petere possit in praeiudicium creditorum, nisi evidenter appareat quod sub certa constituta mercede ad servitium huiusmodi accessisset.

Servatur bulla Pauli III. cit. in nota ad rubricam.

§ 1. Et ut etiam servetur forma constitutionis felicitis recordationis Pauli tertii super hoc concessa, quam (quatenus opus sit) innovamus.

Regalia non petantur, ut in decreto praecedenti.

§ 2. Similiter eorundem cardinalium et praelatorum familiares abstineant a petitione regaliarum, cuiuscumque generis, iuxta formam decreti, de fratrum consilio, de mense septembris proxime praeteriti super hoc editi.

Camera pro annulo et cappella praeferatur omnibus.

§ 3. Porro in satisfactione creditorum dictorum cardinalium et praelatorum in Romana Curia decedentium talis ordo servetur ut, post consignationem annuli et ornamentorum cappellae dilecto filio Camerae commissario (respectu cardinalium), in primis et ante omnia satisfaciendam.

Creditorum potestis pro cibariis.

§ 4. Prior causa sit eorum, qui pro usu dictorum cardinalium et praelatorum eorumque familiae res cibarias dederint.

Successive pro vestimentis.

§ 5. Secunda eorum, qui res vestiarias et ad usum corporis ipsorum, non autem ad ornatum vel ad pompam, necessarias ministraverint. Quandoquidem ex causis huiusmodi creditores ut plurimum sint pauperes vel mercatores, qui pro illis advehendis innumera pericula subeunt, et sine illis praefati cardinales et praelati statum eorum dignitatis usque ad obitum minime sustentare potuissent, et requisiti, utique verisimiliter omnem honestam obligationem, etiam cum iuramento et in forma Camerae, contraxissent.

§ 6. Tertia vero causa sit praefatorum mercenariorum, quibus certa constituta merces appareat. Quibus satisfactis, in ceteris servetur ius commune. Quod non tantum in futuris, sed etiam in pendens negotiis locum habere decernimus, etiam si ex alia causa creditores instrumenta et obligationes, etiam in forma Camerae, habeant.

Mercenarii deinde, quae conveniunt de mercede.

§ 7. Quo circa dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae auditori nunc et pro tempore existenti, tenore praesentium, committimus et mandamus quatenus praemissa omnia et singula per haeredes et testamentorum executores et ceteros, ad quos pro tempore spectabit, etiam per censuras ecclesiasticas et poenas, etiam pecuniarias, et alia iuris et facti remedia opportuna inviolabiliter observari faciat.

Executor bullae deputatur auditor Cam.

§ 8. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quibusvis privilegiis, obligationibus in forma Camerae concessis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Contraria tolluntur.

Placet, motu proprio. M.

Sequitur declaratio quoad aromatarios.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Quia, sicut accepimus, a nonnullis dubitatur an praemissus motus proprius in ea parte qua creditores occasione cibarium ceteris, etiam anterioribus et habentibus hypothecam, praeferuntur, extendatur vel contineat aromatarios, qui, occasione suorum aromatum et aliarum mercium ad exercitium eorum spectantium, creditores existunt.

Dubitatio quoad aromatarios.

§ 2. Nos, dubitationem huiusmodi tollere cupientes, animadvertentes quod illorum merces ad victum quotidianum necessariae non existunt, sed potius pro deliciis inserviunt, aut pro medicamentis, quorum occasione magnum sibi quaestum

Declaratio dubitationis.

parant, et nihilominus speciali privilegio sunt muniti, cuius vigore concurrunt cum obligatione in forma Camerae. Propterea declaramus dispositionem supra dictam aromatarios, quoad medicinalia et expensas funerum, non comprehendere, nec eos qui fuerunt de eorum credito satisfacti, praestito iuramento de restitutione prioribus et potioribus, cum non teneantur illud servare, ex quo non vergit in dispendium salutis aeternae.

Fiat, motu proprio. M.

XXV.

Iurisdictio consulum artis agriculturae Urbis cognoscendi causas rerum ad artem spectantium inter quascumque personas, et confirmatio statutorum eius.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium.

Pia devotio et assidua cura et diligentia, quas dilecti in Christo filii consules et collegium nobilis et antiquae artis agriculturae Urbis erga nos et sanctam Sedem Apostolicam almamque Urbem nostram indesinenter exhibent, nos inducunt ut quae ad dicti collegii conservationem et augmentum fore dignoscimus, liberaliter et proprio motu concedamus.

Novorum statutorum editio.

§ 1. Cum igitur dilecti filii praedicti nuper antiquissima eorum statuta, id usu exigente, emendaverint et suppleverint, multaque etiam de novo, quae ad necessariam dicti collegii ac iurisdictionis consulum ipsius collegii conservationem et augmentum necessaria visa fuerunt, stauerint et addiderint, quae omnia diligenter inspicere et emendari mandavimus, prout inspecta et emendata fuerunt.

Commendatio nobilis artis agriculturae Urbis.

§ 2. Nos igitur, attendentes quod opera, cura, diligentia et impensa praedictorum dilectorum filiorum, Deo optimo maximo favente, factum est ut civitas nostra, quae retroactis temporibus mari invecio et un-

dique perquisito frumento indigebat, nostris felicissimis temporibus non solum frumento abundet, sed etiam, quod plus est, vicinis et exteris, terra marique, iam agri Romani frumentum subministrari possit, prout saepissime subministratum fuit; et, quod non minus est, aer nostrae almae Urbis, ex assidua agrorum cultura, silvarum et nemorum extirpatione, palustriumque locorum exsiccatione, factus est tutior, clementior et salubrior; et considerantes quod qui agrorum culturae incumbunt, non debent litibus et per diversa tribunalia trahi, ne forte a cultura, propter lites, dum forum prosequi cupiunt, retrahantur; ac etiam attendentes quod de rebus spectantibus ad artem, nullus magis quam ipsi de arte cognoscere et terminare valent; cupientesque dictum collegium, illiusque consules et eorundem iurisdictionem amplioribus gratis et favoribus prosequi, eosdem dilectos filios a quibuscumque censuris, ad effectum validitatis praesentium, absolventes et absolutos fore censentes.

Confirmatio statutorum.

§ 3. Motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuta praedicta, sicut predictum est reformata et emendata et suppleta, tenore praesentium approbamus, confirmamus et homologamus, eisdemque nostrum et Sedis Apostolicae robur adiicimus.

Iurisdictio dominorum consulum eorundem artis.

§ 4. Eaque auctoritate praedicta inter homines de arte praedicta, deque rebus spectantibus ad artem, iuxta eorundem statutorum declarationem, cuiuscumque status, gradus et conditionis existant, etiamsi clerici et curiales Romanam Curiam sequentes, aut quocumque alio privilegio muniti existant, servari volumus et mandamus, eosdemque dictis consulibus eorumque iurisdictioni, pro rebus spectantibus ad artem, suppetimus, subiicimus et submitimus.

Decretum ir-
ritans.

§ 5. Et sic per quoscumque iudices, tam ordinarios quam delegatos, iudicari, discerni et definiri volumus et mandamus, sublata aliter iudicandi et interpretandi facultate; irritum quoque et inane decernentes quicquid in contrarium contigerit attentari. Volumus autem quod de subreptione et obreptione aut intentionis defectu praesentis nostri motus proprii quovis modo opponi non possit, attento quod motu proprio.

Clausulae de-
rogatoriae.

§ 6. Non obstantibus praemissis, ac quibuscumque privilegiis et indultis, etiam quibusvis personis ac iudicibus, ordinariis sive delegatis, etiam dohaneriis almae Urbis, respectu affidatorum damnandantium in segetibus et casalibus Urbis, per nos et quoscumque Romanos Pontifices editis, quorum omnium privilegiorum et indultorum tenores hic pro sufficienter expressis, perinde ac si de verbo ad verbum inserta et expressa forent, haberi volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatu-
ra sufficit.

§ 7. Et quod praesentium sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, attento quod in Urbe.

Fiat, motu proprio. M.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, quinto idus septembris, anno 1.

Dat. die 9 sept. 1566, pontif. anno 1.

XXVI.

Slavi baptizati ad conservatores almae Urbis pro libertate confugientes, libertatem consequuntur et cives Romani efficiuntur 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Exordium

Dignum et rationi congruum esse videtur ut ea, quae ex veteri instituto of-

1 Hoc prius statuit Paulus III, sed postea revocavit. Eius ergo constitutiones uti otiosas ponere nolui, stante hac postrema piaque dispositione.

ficium. Senatus Camerae Urbis et ipsius conservatores consueverunt, vel alias illis concessa existunt, munimine apostolicae superioritatis in posterum roborentur et in usum, si adhuc non existant, reducantur.

§ 4. Nos siquidem qui, etiam in minoribus constituti, semper et continue Romanum populum paterno dilectionis amore prosecuti sumus, et ipsius privilegia, ea maxime quae christiano populo necessaria et utilia esse videntur, confirmare consideramus, felicitis recordationis Pauli Papae III, praedecessoris nostri, qui, per suas in forma brevis literas, ipsos conservatores et populum in facultate et privilegio mancipia quaeque, sclavos vulgariter nuncupata, quae baptizata et christiana prius facta fuerint, ad Senatus Camerae ipsius Urbis officium ac illius conservatores pro eorum libertate confugientia, prout ex veteri consuetudine hactenus, ut ipse praedecessor narraverat, conservatores praefati, tum ex speciali privilegio pontificali, tum imperiali potestate, ab aspero servitutis iugo liberandi facultatem habuerant, etiamsi lapsu temporis deperdita fuissent, reintegravit, vestigiis inhaerendo.

§ 2. Motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, eosdem conservatores pro tempore existentes speciali favore prosequentes, ac literas apostolicas Pauli praedecessoris, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro expressis habentes, illasque in totum, iuxta illarum tenorem, confirmantes, ipsos conservatores ac officium Senatus Camerae Urbis in iurisdictionem, facultatem et potestatem mancipia quaecumque sub iugo servitutis quomodolibet alligata, ad huiusmodi Senatus Camerae Urbis officium pro tempore existens ac ipsius Urbis conservatores confugientia, ac libertatem acclamantia, per eosdem

Paulus III reintegravit facultatem conservatorum Urbis, libertate donandi mancipia ad eos pro libertate confugientia.

Hic Pontifex eandem facultatem confirmavit.

conservatores libertate donari, et Romani cives liberique homines effici possint, prout ipse Paulus praedecessor reintegraverat, reintegramus, ac, pro potiori cautela, de novo damus, concedimus et gratiose impartimur. Itaque mancipia seu sclavos eadem, quae ab eisdem in posterum liberabuntur, pro liberis hominibus et Romanis civibus in omnibus et per omnia ubique haberi, teneri et reputari debere; dantes et concedentes eisdem mancipiis, sic ut praefertur ab eisdem conservatoribus liberatis, facultatem in iudiciis contra quascumque personas standi, contrahendi, testandi et alia faciendi, quae ceteri cives Romani, liberi homines facere consueverunt et faciunt, et ea in omnibus et per omnia haberi et libera esse decernimus, volumus et mandamus; ac ex nunc, prout ex tunc et e contra, omni iuri cuiuslibet, statutorum, consuetudinum et aliorum contrariorum rigore penitus reiectis, liberamus.

Et ita iudicari mandat

§ 3. Et sic in praemissis omnibus per quoscumque, tam ordinarios quam delegatos, etiam quacumque iurisdictione fungentes, iudices et personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, sentiendi et definiendi facultate, potestate et auctoritate, iudicari, sentiendi et definiendi debere; ac quicquid secus, scienter vel ignoranter, contra praesentium tenorem fieri et attentari contigerit, irritum et inane decernentes.

Clausulae derogatoriae

§ 4. Non obstantibus motu proprio et seu literis forsan desuper per viam decreti vel alias per dictum Paulum praedecessorem, sub datum Romae apud Sanctum Petrum, v idus novembris, anno pontificatus sui quintodecimo, supradictarum suarum literarum in forma brevis, etiam forsan ad instantiam dicti populi Romani decretis, derogatoriis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon dictae Urbis, etiam iuramento,

confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, reformationibus et decretis, ac quibusvis privilegiis, indultis et literis apostolicis, in genere vel in specie, per quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, tam sub plumbo quam in forma brevis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam irritantibus, et aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, tenores illorum, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ac omnibus illis, quae dictus praedecessor voluit non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficit.

§ 5. Volumus autem quod sola signatura praesentium sufficiat et ubique, in iudicio et extra, fidem faciat, regula contraria non obstante; seu, si videbitur, litterae desuper per breve nostrum seu sub plumbo aut alias, prout melius videbitur, expediri possint.

§ 6. Et quoad illos servos dumtaxat, qui antea, ut praefertur, sacro baptismatis lavacro mediante, christiani facti fuerint et non de alio.

Declaratio pro mancipiis baptizatis.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, v idus septembris, anno 1.

Dat. die 9 sept. 1566, pontif. anno 1.

XXVII.

Iurisdictionis vicarii Papae circa obligationes et contractus initos in forma Camerae Apostolicae, quoad loca pia et personas ecclesiasticas in Urbe 1.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Considerantes varia dispendia et incommoda, quae ecclesiis, monasteriis et aliis

Causa bonorum constituta.

1 De hac iurisdictione adnotationes vide in constit. xvii Pauli III, Licet, tom. vi, pag. 247.

piis locis illorumque rectoribus, abbatibus, archipresbyteris, prioribus, praepositis et aliis beneficiatis in alma Urbe consistentibus inferuntur, si ad diversa tribunaia Urbis evocari et proprium vicarii nostri in dicta Urbe tribunal deserere cogantur, et ob id saepe iura et instrumenta, monumenta et scripturae, bonorum eisdem ecclesiis, monasteriis et locis piis deperduntur, in detrimentum eorundem.

Iurisdictio vicarii in obligationibus cameraribus.

§ 1. Idcirco, indemnitati eorum consulere, prout tenemur, et occurrere volentes, per facultatem et potestatem dilecto filio Alexandro Riario, causarum Camerae Apostolicae auditori, per felicis recordationis Pium Papam IV, praedecessorem nostrum, sub variis concessionibus concessam et attributam, quarum omnium tenores hic pro sufficienter expressis, etiam cum illarum datis, haberi seu inseri posse volumus et decernimus, potestati et iurisdictioni dilecti filii nostri Iacobi tituli S. Mariae in Cosmedin presbyteri cardinalis, nostri in alma Urbe eiusque districtu vicarii generalis, circa personas ecclesiasticas, loca pia, illorumque bona, quae iurisdictioni praefati vicarii subsistunt, etiam si inter contractus cum solita obligatione in forma Camerae seu Ripae et Ripetae intervenerint, aliquod praecudicium factum non fuisse; sed quod idem vicarius cardinalis, in omnibus et per omnia, procedere possit, quoad personas et bona praefata, prout ante eum ceteri vicarii pro tempore, quondam Franciscus Albericus et alii eiusdem Camerae auditores praedecessores in dicto auditoriatus officio tunc fungebantur, procedebant, tenore praesentium, auctoritate apostolica, declaramus; et sic per quoscumque etc., sublata etc.: irritum quoque etc.

Sola signaturam sufficit

§ 2. Solamque praesentis nostri motus proprii signaturam, in iudicio et extra, etiam absque illius registratura, fidem

facere, regula contraria non obstante, decernimus.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et facultatibus et indultis, eidem auditori Camerae concessis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus.

Placet, motu proprio. M.

Datum Romae apud S. Marcum, pridie idus septembris, anno I.

Dat. die 12 sept. 1866, pontif. anno I.

XXVIII.

Privilegia pro exercentibus artem agriculturae in districtu almae Urbis, et frumenta ac blada afferentium ad eam; prohibitioque eos impediendi, vel illa ultra usum necessarium suae familiae emendi¹.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

Cupientes, pro comisso nobis apostolico munere, omnibus regimini ac curae nostrae subiectis populis non modo spiritualia fideliter, ut debemus, dispensare, sed in temporalibus etiam, quantum cum Deo possumus, salubriter providere, nullam praetermittimus diligentiam pro pauperum, qui sub hoc nostro temporali gubernio vivunt, sublevandis necessitatibus, ac potentiorum oppressionibus propulsandis.

§ 1. Hinc est quod, cum ad rei frumentariae negotium, quod praecipua pro eorundem pauperum sustentatione et victu cura eget, animum nostrum intendimus, summopere nobis laborandum cognoscimus, ut fraudibus, quae in annonâ a ditioribus fiunt, quo carius eam vendant, omni studio ac diligentia provideatur. Intelligentes itaque, non sine animi nostri molestia, divites ipsos ac

¹ Privilegium fori dedit eisdem idem Pontifex sup. in constit. xxv, pag. 481.

Clausulae derogatoriae.

Exordium.

Causae huius constitutionis

potentes non modo propria ipsorum frumenta bladaque, quae ex praediis suis propriaque agricultura colligunt, in horreis recondere, ac conclusa suppressere, et donec illorum pretium pro eorum avaritia adauctum conspiciant, ab omni prorsus venditione abstinere, verum etiam a laboratoribus operariisque propriis, ac etiam subditis (si barones sint) illud vilipretio comparare, donec tantam undique tritici copiam cumularint, ut pauperes, qui aliunde frumentum venale non reperiunt, necessitate ducti, ab eisdem divitibus et baronibus eo pretio emere cogantur, quod venditorum ipsorum avaritia affectaverit: quinimmo eos etiam, qui ad Urbem hanc nostram, quo undique ex omnibus mundi partibus Christi fideles confluunt, frumenta bladaque praedicta importare cupiunt, omni via et ratione impedire ac retardare praesumunt, contra Summorum Pontificum praedecessorum nostrorum decreta ordinationesque, et in maximum etiam animarum suarum periculum.

Approbatio prohibita Clementis VII.

§ 2. Nos, praemissis remedium aliquod opportunum adhibere omnino volentes, in primis divites praedictos omnes ac barones hortamur in Domino et monemus ut, Dei largitatem in se ipsos agnoscentes, pauperibus benigniores in posterum sese praebeant, atque huiusmodi detestabili frumentario quaestu prorsus abstineant, memores scriptum esse quod *qui abscondit frumenta maledicetur in populis, benedictio autem super caput vendentium*. Quod si propria frumenta, quae ipsis ultra usum eorum supersunt, debitis temporibus, prout certe deberent, vendere detrectant, at saltem ab alienorum emptione et illicita negotiatione abstineant, et quam Dei benignitas populis fertilitatem anni concedere dignatur, eam ipsi invidiose perturbare non praesumant. Quod si tam a praedictis emptionibus fru-

mentorum, quam ab impediendo subditos eorum, aliosque ad urbem Romam frumenta bladaque omnia deferentes in posterum non abstinuerint, sciant se poenas in constitutionibus Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, praecipueque Clementis VII, pro abundantia rei frumentariae et agriculturae exercendae, anno a nativitate Domini nostri MDXXIV, decimo kalendas martii, editis, incururos, quas quidem praedecessorum nostrorum dispositiones praesenti nostra perpetuo duratura constitutione in hac parte innovamus.

§ 3. Declarantes insuper omnes, cuiuscumque generis, qualitatis et conditionis fuerint, qui frumentum aliaque blada, ultra usum familiae suae, animo et intentione illa carius vendendi, emunt, sine licentia in scriptis ab ordinario annonae pro tempore obtenta, quam tamen rationabili de causa tantum et gratis omnino concedi volumus, non modo poenas amissionis ipsius frumenti et bladorum et alias pecuniarias ab ipso ordinario pro tempore impositas incururos, sed etiam Dei omnipotentis maiestatem summopere laesuros, graviterque in eo peccaturos. Barones vero et alios dominos terrarumque universitates, omnesque alios nobis et sanctae Sedi Apostolicae mediate vel immediate subiectos, cuiuscumque status aut conditionis extiterint, etiam si episcopali, metropolitana, patriarchali et cardinalatus etiam dignitate praefulgeant, qui subditorum suorum frumenta aliaque blada, ultra usum et necessitatem suam et familiae suae, emerint; quique accedentes ad Urbem cum frumentis aliisque rebus ad victum necessariis, directe vel indirecte, impediunt vel remorantur, poenas in dicta Clementis septimi praedecessoris nostri constitutione expressas incururos, videlicet privationis feudorum, suspensionis, excommunicationis et inter-

Declaratio dictae prohibitionis.